

LI'I JA' STS'IBAOJ TI MATEOE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi ti smuc'tatotac ti Jesucristoe
(Lc. 3.23-38)

1 ¹ Ja' li' ts'ibabil sbiic ti smuc'tatotac ti Jesucristoe. Ti Jesucristoe ja' smuc'tatot ti Davide. Ti Davide ja' smuc'tatot ti Abraame.

² I'ayan screm ti Abraame, Isaac sbi. I'ayan screm ti Isaaque, Jacov sbi. I'ayan screm ti Jacove, Judá sbi. Ti Judae ep sbanquil yits'in. ³ Vach i'ayan screm ti Judae, Fares sbi ti june, Zara sbi ti june. Ti sme'ique Tamar sbi. I'ayan screm ti Farese, Esrom sbi. I'ayan screm ti Esrome, Aram sbi. ⁴ I'ayan screm ti Arame, Aminadav sbi. I'ayan screm ti Aminadave, Naasón sbi. I'ayan screm ti Naasone, Salmón sbi. ⁵ I'ayan screm ti Salmone, Booz sbi. Ti sme' Booze Raav sbi. I'ayan screm ti Booze, Obed sbi. Ti sme' Obede Rut sbi. I'ayan screm ti Obede, Isaí sbi. ⁶ I'ayan screm ti Isaie, David sbi, i'och ta preserente. I'ayan screm ti Davide, Salomón sbi. Ti sme' Salomone yajnil to'ox jun vinic Urías sbi.

⁷ I'ayan screm ti Salomone, Roboam sbi. I'ayan screm ti Roboame, Abías sbi. I'ayan screm ti Abíase, Asa sbi. ⁸ I'ayan screm ti Asae, Josafat sbi. I'ayan screm ti Josafate, Joram sbi. I'ayan screm ti Jorame, Uzías sbi. ⁹ I'ayan screm ti Uzíase, Jotam sbi. I'ayan screm ti Jotame, Acáz sbi. I'ayan screm ti Acaze, Ezequíás sbi. ¹⁰ I'ayan screm ti Ezequíase, Manasés sbi. I'ayan screm ti Manasese, Amón sbi. I'ayan screm ti Amone, Josías sbi. ¹¹ I'ayan screm ti Josíase, Jeconías sbi. Ti Jeconíase oy ep sbanquil yits'in. C'alal cuxul xchi'uc sbanquil yits'in ti Jeconíase, ja'o chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale.

¹² Tey xa'ox tspasatic ta mantal ta Babilonia ti jchi'iltactique ti c'alal i'ayan screm ti Jeconíase, Salatiel sbi. I'ayan screm ti Salatiele, Zorobabel sbi. ¹³ I'ayan screm ti Zorobabele, Abiud sbi. I'ayan screm ti Abiude, Eliaquim sbi. I'ayan screm ti Eliaquime, Azor sbi. ¹⁴ I'ayan screm ti Azore, Sadoc sbi. I'ayan screm ti Sadoque, Aquim sbi. I'ayan screm ti Aquime, Eliud sbi. ¹⁵ I'ayan screm ti Eliude, Eleazar sbi. I'ayan screm ti Eleazare, Matán sbi. I'ayan screm ti Matane, Jacov sbi. ¹⁶ I'ayan screm ti Jacove, José sbi. Ti Josee isa' yajnil, María sbi. Ti Maríae i'ayan sba yol, ja' ti Jesuse, ja' st'ujoj Riox ti chispasotic ta mantale.

¹⁷ Ja' yech i'ech' chanlajunq'uex totil me'il ti ilic tal ta Abraame c'alal to David. Naca smomtac Abraam. Ja' no'ox yech noxtoc i'ech' chanlajunq'uex totil me'il ti ilic tal ta xch'amaltac ti Davide c'alal to chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale, Naca smomtac David. Ti c'alal chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactique, i'ech' chanlajunq'uex totil me'il noxtoc, ja'o xa i'ayan ti Cristoe.

Ja' li' yaløj ti i'ayan ti Jesucristoe

(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Ti c'alal i'ayan ti Jesucristoe, ja' yech smelol chac li'i. Ti sme'e, ja' ti Maríae, ja' sc'ubanoj ti Josee. Mu to'ox chic' sbaic. Ti Maríae ixchi'in yol ta syu'el Ch'ul Espíritu. ¹⁹ Ti Josee lec yo'on, mu sc'an xal a'yuc ti ta ox xicta ti slecome, yu'un mu sc'an xac' ta q'uexlal. Mucul ox chicta. ²⁰ Ti c'alal yech xa'ox snopoj ti Josee, ja'o la ivaychin. Isvaychin la jun anjel ta vinajel.

—José, vo'ot smomot ti Davide, mu xavat avo'on. Ic'o li Maríae. Li yol xchi'inoje ma'uc xch'amal vinic; ja' ta syu'el li Ch'ul Espíritue. ²¹ Crem ta x'ayan. Jesús xavac'be sbiin yu'un ja' chastojbe amulic, vo'oxuc ti st'ujoxuc onox li Rioxe —x'utat la yilel yu'un ti anjel ta svayiche.

²² Ja' ic'ot ti c'usi yaløj ti Rioxe ti c'alal ixch'amunbe ye ti yaj'alc'op ti ta vo'nee.

²³ Ta to xchi'in yol jun tojol tseb.

Crem ta x'ayan.

Emanuel ta sbiin yu'un ja' Riox ti chtal xchi'inotique, xi onox ti j'alc'ope.

²⁴ Ti c'alal ijulav ti Josee, ti c'usi i'albat yu'un ti anjele ixch'un. Iyic' onox ti Maríae. ²⁵ Pero muc xchi'in sbaic ta ora. Ja'to ixchi'in sbaic c'alal i'ayan ti sba yole. Ti Josee Jesús iyac'be sbiin ti unene.

Ja' li' yaløj ti ay yac'beic smoton unen Jesús ti p'ijil viniquetique

2 ¹ Ti Jesuse tey i'ayan ta jteclum Belén li' ta estado Judeae. Ja'o ta scoviernoal ti Erodese. Ti c'alal ayanem xa'ox ti Jesuse, ital ta Jerusalén jayvo' p'ijil viniquetic liquemic tal ta loq'ueb c'ac'al. ² Li' yul sjaq'uique:

—¿Bu i'ayan ti much'u sc'oplal chaspasic ta mantal, vo'oxuc li juriooxuque? Yu'un iquilticotic jp'ej c'anal c'alal teyoticotic ta jnaticotic ta loq'ueb c'ac'ale. Ja' seña ti i'ayan xa ti much'u chaspasic ta mantale. Ja' tal quich'ticotic ta muc' —xiic.

³ C'alal iya'i ti Erodese, mu xa sna' c'u tspas xchi'uc ti jchi'iltactic li' nacajtic ta Jerusalene. ⁴ Ti Erodese istac ta iq'uel scotol ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. C'alal tsobolic xa scotolique, lic sjac' bu sc'oplal ch-ayan ti Cristoe ti chtal spasotic ta mantale.

⁵ —Sc'oplal ch-ayan ta Belén li' ta estado Judeae. Ja' onox yech ists'ibaic ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee:

⁶ Ac'u la mi c'ox jteclum li Belen ta yosilic ti smomtac ti Juda ti ta vo'nee,

pero ta to la xvinaj sc'oplal ta ts'acal.

Yu'un la ja' tey ta x'ayan ti much'u chtal spasotic ta mantale, vo'otic li j'israelotique, ti st'ujotique onox ti Rioxe, xi onox ti yaj'alc'ope —xi ti paleetique.

⁷ Ti Erodese mucul istac ta iq'uel ti p'ijil viniquetique. Isjac'be c'usi ora iyilic ti c'anale. ⁸ C'alal laj sjaq'ue —Batanic ta Belén. Ba jaq'uic yo'to c'u cha'al xataic ti unene. Mi ataique, x'ech' avalbecon yu'un chba quich' ta muc' uc —xi ti Erodese, pero chlo'lovan no'ox.

⁹⁻¹⁰ C'alal laj albaticuc ti p'ijil viniquetique, ibatic. Ti c'anal iyilic ta loq'ueb c'ac'ale, ja' babe ech'el yu'unic. C'alal iyilic ti chanav toe, xmuyubajic ech'el. Ti c'anale tey ipaj ta stuq'uil jp'ej na yo' bu ti unene.

¹¹ Tey i'och ti p'ijil viniquetique. Iyilic ti unene xchi'uc ti sme'e, ja' ti María. Iyich'ic ta muc' ti unene. Isquejan sbaic, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc. Iyac'beic smoton: oro, xchi'uc bec'tal pom, xchi'uc mirra.

¹² Ts'acal to i'albatic la ta svayichic yu'un ti Rioxe ti mu xa ya'uc ech' sc'oponic ti Erodese. Yech'o un c'alal isutic ta slumalique, jun xa o be istamic ech'el.

Ja' li' yaloj ti iyac' ta milel c'oxetic ti Erodese

¹³ Ti c'alal isutic xa'ox ti p'ijil viniquetique, ivaychin la ti Josee. Isvaychin la jun anjel ta vinajel.

—Lican ta ora, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Batanic ta Egipto. Teanic o me. Ja'to mi lalcalbeique xasutic tal. Yu'un li Erodese chlic sa' li unene yu'un yo'onuc smil —x'utat la yilel.

¹⁴ Ti Josee ora ilic. Ta ac'ubaltic ibatic ta Egipto. ¹⁵ Tey inaquic. Ja'to isutic tal c'alal icham ti Erodese. Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Ta la xbat ta Egipto ti Xch'amal Rioxe. Ts'acal to la chic' sutel tal”, xi ti j'alc'ope.

¹⁶ Ti Erodese, c'alal iyul ta sjol ti ilo'loat yu'un ti p'ijil viniquetique, icap tajmec. Isloq'ues mantal ti ac'u yich' milel scotol c'ox crem ta Belene. Ja' ti bu chib to sjabilalique xchi'uc ti más c'oxetique. Ti Erodese sna'oj c'usi ora iyilic c'anal ti p'ijil viniquetique, yech'o ti ja' iyac' ta milel ti c'oxetic chib sjabilale yu'un isnop ti tey capal chlaj ti unene. ¹⁷ Ja' yech ic'ot ta Belén chac c'u cha'al ic'ot ta jteclum Ramá ti ta vo'nee ti iyal ti Jeremías yaj'alc'op Rioxe:

¹⁸ Ti antsetic ta jteclum Ramae chlic la oq'uicuc.

Chat la yo'onic, choq'uitaic la ti yolique.

Abol la sbaic, chat la yo'onic tajmec, ja' la ti chmilbatic ti yolique, xi ti Jeremiase.

¹⁹ C'alal tey to'ox ta Egipto ti Josee, icham ti Erodese. Ti Josee isvaychin la jun anjel ta vinajel.

²⁰ —Lican, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Sutanic ta alumalic yo' bu lachi'iltac ta israelale. Ti much'u tsmil ox li unene icham xa —x'utat la yilel yu'un ti anjele.

²¹ Ilic ti Josee, iyic' tal ti unene xchi'uc ti sme'e. Iyulic li' ta jlumaltique. ²² Ti c'alal iyulique, yan xa o covierno ochem li' ta estado Judeae. Ja' xa ochem screm ti ánima Erodese, Arquelaosbi. Ti c'alal iya'i ti Josee, ixí'. Muc xnaqui li' ta Judeae. I'albat la ta svayich yu'un ti Rioxe ti ac'u ba nacluc ta estado Galileae. ²³ Yech'o ti ta jteclum Nazaret ba nacluque. Ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal yu'un yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee: "Jesus Nazaret", xi la sc'oplal yu'un ti crixchanoetique", xiic.

Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 ¹ Ti c'alal tey to'ox ta Nazaret ti Jesuse, ti Juan j'ac'-ich'vo'e lic yal a'yuc sc'op Riox ta xocol balamil li' ta estado Judeae.

² —Ictaic xa spasel li c'usitic chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —xi.

³ Ti Juane ts'ibabil onox sc'oplal yu'un ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal,
tsots ch-avetaj ta xocol balamil.

“Chtal xa ti Cajvaltique.

Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.

Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique”,
xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox ti Isaíase.

⁴ Ti Juane jalbil tsatsal cameyo sc'u'. Nucul xchuc xch'ut. Naca cochi' xchi'uc ajapom islajes. ⁵ Ti jchi'iltactic ta israelale ti li' nacajtic ta Jerusalene, xchi'uc ti much'utic li' nacajtic ta sjunlej estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta ti' uc'um Jordane, ba ya'iic c'usi chal ti Juane. ⁶ Ti much'utic jamal iyalic ti c'usitic chopol tpsasique, i'ac'batic yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti Juane.

⁷ Ti Juane iyil ti tey chc'ot ep ti much'utic ochemic ta fariseoale xchi'uc ti much'utic ochemic ta saduceoale. C'ot sc'anic ich'vo' uc.

—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti chtal c'oc' li chone, chjativ. Ja' yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta ora li ich'vo'e? ⁸ Mi chavich'ic vo'e, ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole. ⁹ Mu me xanopic yech chac li'i: “Ja' jmuc'tatoticotic ti Abraame, yech'o un chicuxioticotic onox ta sbatel osil uc”, mu me xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu' tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic li'i. ¹⁰ Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate. Tombil xa yeq'uelal ta yoc yu'un chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel. ¹¹ Li vo'one ja' no'ox chcac'be yich'ic vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole. Pero oy much'u ts'acal to ta xtal, más oy syu'el. Li vo'one mi ja'uc slicbel xonob, mu xlic cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol xchi'uc

c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues o li c'usitic chopol ta avo'onique. ¹² Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel li c'usitic chopol ta yo'onique, ja' chbatic ta vinajel. Yan ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol xchi'uc ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal xljaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta xchic' —x'utatic yu'un ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Ti c'alal yolel chac' ich' vo' ti Juane, ja'o iloc' tal ta estado Galilea ti Jesuse, tey ic'ot ta uc'um Jordán yu'un tsc'an ti ch-ac'bat yich' vo' yu'un ti Juane. ¹⁴ Ti Juane mu sc'an xac'be yich' vo' ti Jesuse.

—Vo'ot chavac'bon quich' vo' ti yechuque. Ma'uc yech smelol ti vo'on chacac'be avich' vo'e —xi ti Juane.

¹⁵ —Ac'bon quich' vo'. Ja' jts'acubtastic scotol ti c'usi tsc'an ti Rioxe —xi ti Jesuse.

Yech'o un ti Juane iyac'be yich' vo' ti Jesuse. ¹⁶ Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iloc' ta uc'um. Ja'o ijam li vinajele. Iyil iyal tal ta sba ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Co'ol xchi'uc paloma yilel. Ja'o ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. ¹⁷ Ti Rioxe ic'opoj tal ta vinajel.

—Li'i ja' Jch'amal, jc'anoj tajmec. Jun co'on yu'un —xi.

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 ¹ Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iyulesbat ta sjol yu'un ti Ch'ul Espíritue ti chbat ta xocol balamile yo' xq'uele o yu'un ti totil pucuje mi ta xch'un lo'loele.

² Ti c'alal tey ta xocol balamil ti Jesuse, muc xve' cha'vinic c'ac'al xchi'uc cha'vinic ac'ubal. Lic vi'najuc. ³ Ti c'alal chvi'naj xa tajmeque, ja'o ic'ot ti totil pucuje, Satanás sbi. C'ot slo'lo ti yaloje.

—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, alboquic li tonetic li'i ac'u c'atajuc ta pan —xut.

⁴ —Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta panuc no'ox chicuxioticotique. Ja' tsc'an ta jch'unbeticotic noxtoc li c'usitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi ti Jesuse.

⁵ Ti pucuje iyic' tal ta Jerusalén ti Jesuse. Isva'an ta jol templo.

⁶ —Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, jip aba yalel. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti “chastacbe tal anjeletic ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. Ja' stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o ta tone”, xi ts'ibabil —x'utat yu'un pucuj ti Jesuse.

⁷ —Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti mu xu' jq'uelbeticotic yo'on ti Rioxe —x'utat yu'un Jesús ti pucuje.

⁸ Ti pucuje iyic' muyel ta jp'ej toyol vits noxtoc ti Jesuse. Ora iyac'be yil sjunlej balamil ta syu'el xchi'uc ti c'u x'elan tspas mantal li jyu'eletique, xchi'uc ti c'u x'elan ich'bilic ta muq'ue.

⁹ —Chacac'be acuentain sjunlej mi chavich'on ta muq'ue, mi chaquejletaone —xi ti pucuje.

¹⁰ —Batan, Satanás. Mu jch'un li c'usi chavalbone. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti stuc no'ox chquich'ticotit ta muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti c'usi tsc'ane —x'utat yu'un Jesús ti pucuje.

¹¹ Ti pucuje ibat. Ja'o ital ta ora anjeletic, tal scoltael ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² C'alal iya'i ti Jesuse ti itiq'ue ta chuquel ti Juane, isut ta Galilea.

¹³ Ja' iscomtsan li slumale, ja' li Nazarete, tey ba nacluc ta jteclum Capernaum. Li Capernaume ta ti'nab yo' bu yosil smomtac ti Zabulone xchi'uc ti Neftalí ti ta vo'nee. ¹⁴ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

¹⁵ Li yosil smomtac ti Zabulone xchi'uc li yosil smomtac ti Neftalí ti ta vo'nee,

chlic ta ti'mar c'alal to jech uc'um Jordán,

Galilea chac'beic sbi ti namal crixchanoetic tey chtal naclucuque.

¹⁶ Ti jchi'iltactique ti ts'acal to chtal nacluc teyo'e, abol sbaic.

Ts'acal to jun yo'onic yu'un ja' tey chul ta slumalic ti much'u st'ujoj Riox chistojbotic li jmultique,

xi onox ti Isaías.

¹⁷ C'alal ba nacluc ta Capernaum ti Jesuse, ja'o lic yal:

—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —xut ti jchi'iltactique.

¹⁸ Ti c'alal tey chanav ta ti'ti'nab ta estado Galilea ti Jesuse, tey iyil cha'vo' jchi'iltic ta israelal, sbanquil yits'in no'ox sbaic. Li banquilale Simón sbi. Pedro li xcha'p'elel sbie. Andrés sbi li its'inale. Tey yolel tsjipic ta nab snuti'ic tsacobil choy yu'un tsacchoy yabtelic.

¹⁹ —La' chi'inicon, ta jel avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi chba avic'becon tal crixchanoetic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁰ Ora iyictaic o li tsacchoye, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.

²¹ Ijelav ech'el ti Jesuse xchi'uc li cha'vo' jchi'iltique. Tey iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in no'ox sbaic uc. Ja' scremotit ti Zebedeoe. Li banquilale Jacobo sbi. Li its'inale Juan sbi. Tic'ajtic ta canova xchi'uc stotic, yolel ta sts'isic snuti'ic tsacobil choy yu'un jatem.

—La' chi'inicon —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²² Tey iscomtsanic ti stotique xchi'uc ti scanovaique, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.

²³ Ti Jesuse ixanav ta sjunlej estado Galilea xchi'uc li yajchanc'optaque. Ixchanubtas jchi'iltactic ta israelal ta scotol bic'tal temploetic. Ja' iyal ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. Icol yu'un ep jchameletic noxtoc, c'usuc no'ox ipic o ti crixchanoetique. ²⁴ Ivinaj ta sjunlej estado Siria ti icol yu'un ep jchameletique. Yech'o un ti butic i'ech' ti Jesuse tey iyiq'uic tal ti jchameletique. Ep ta tos chamel cha'iic. Jlom oy c'usi c'ux cha'iic, jlom ochem pucuj ta yo'onic. Oy jtup'-iq'uetic, oy much'utic ch'abal yip jun yoc sc'obic. Ti Jesuse icol yu'un scotol. ²⁵ Ep tajmec crixchanoetic ixchi'inic ech'el ti Jesuse. Ja' ti much'utic tey nacajtic ta Galileae, xchi'uc ta Decapolise, xchi'uc li' ta Jerusalene, xchi'uc ta yan jteclumetic li' ta estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta jech uc'um Jordane.

Ja' li' yaloj ti ichanubtasvan ta jp'ej vits ti Jesuse

(Lc. 6.20-23)

5 ¹ C'alal iyil ti Jesuse ti bats'i ep tajmec stsoboj sbaic ti jchi'iltactic ta israelale, imuy jts'uj ta ch'ut vits, tey ichoti. Lichotioticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. Ibatuc uc ti much'utic sjunul yo'on cha'iic c'usi chal ti Jesuse. ² Ti Jesuse lic chanubtasvanuc.

³ —Ti much'utic sna'o'ojic ti muc bu lec yo'onique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.

⁴ 'Ti much'utic choq'uita sbaic yu'un li smulique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chpatbat yo'onic yu'un ti Rioxe.

⁵ 'Ti much'utic mu sna' stoy sbaique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta slumalinic ti ach' balamile.

⁶ 'Ti much'utic sjunul yo'on tsc'anic lecubtasbel yo'onique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe.

⁷ 'Ti much'utic chc'uxubinvanique chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta xc'uxubinatic yu'un ti Rioxe.

⁸ 'Ti much'utic sjunul yo'on tspasic li c'usitic lec chil ti Rioxe, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chba sq'uelbeic sat ti Rioxe.

⁹ 'Ti much'utic tspajesic c'ope chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un "jch'amaloxuc", x'utatic yu'un ti Rioxe.

¹⁰ 'Ti much'utic ch-ilbajinatic o ti c'usitic lec tspasique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.

¹¹⁻¹² 'Li vo'oxuque mi chopol c'usi chayalbeic o crixchanoetic ti avich'o'jicon ta muq'ue, mi chayilbajinique, mi chasnopbe amulique, mu xavat o avo'onic. Junuc no'ox avo'onic yu'un lec ti c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Ja' yech i'lbajinatic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'ne uque.

**Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al ats'am ya'el ti much'utic xch'unojic
li sc'op Rioxe
(Mr. 9.50)**

¹³ 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al ats'am ya'el yu'un vo'oxuc ta xlecub avu'unic li balamile. Ti mi lec li c'usitic chapasique, chatunic li' ta sba balamile. Ti mi chopol li c'usitic chapasique, mu c'u xatunic o. Co'ol c'u cha'al ats'am ti mu xa bu chi'e, mu xa c'u stu. Chich' taniel. Chtec'ulanat yu'un li crixchanoetique.

**Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al luz ya'el ti much'utic xch'unojic
li sc'op Rioxe**

¹⁴ 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al luz ya'el li' ta sba balamile. Chavaq'uic iluc ti lec avo'onique, ja' chilik o li crixchanoetique ti xu' chlecub yo'onique uque. Co'ol xchi'uc jun jteclum ta jolvits, lec xvinaj, mu stac' naq'uel. ¹⁵ Ja' no'ox yech noxtoc c'alal ta jtsan jcastique, mu jmatic ta almul. Toyol onox chcac'tic yo' xilic o osil scotol ti much'utic teyic ta yut nae. ¹⁶ Li vo'oxuque ja' yech tsc'an chvinaj ti lec avo'onique yo' xilic o li crixchanoetique, yo' xlic yich'ic o ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chc'ot scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe

¹⁷ Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xanopic ti tal jch'aybe smantal ti Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac ti ta vo'nee. Ma'uc tal jch'ay; tal jts'acubtas scotol. ¹⁸ Ta melec chacalbeic, c'alal mu to'ox chlaj li vinajel balamile, mi jp'el mu xch'ay ti c'usitic yaloj ti Rioxe, persa chc'ot scotol. ¹⁹ Ti much'u mu xch'un jtosuc li smantaltac Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique, ja' mu tsotsuc yabtel chc'ot yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ti much'u ta xch'un scotol smantal ti Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique, ja' tsots yabtel chc'ot yo' bu tspas mantal ti Rioxe. ²⁰ Chacalbe ava'iic, ti much'utic ta xchanubtasvanic ta smantaltac Rioxe xchi'uc li jfariseoetique, chalic ti lec yo'onique. Yan li vo'oxuque ja' tsc'an ti ta melec avo'onique. Mi ja' yechoxuc chac c'u cha'al li jfariseoetique, mu xu' cha'ochic uc yo' bu tspas mantal ti Rioxe.

**Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti mu me jcapan jbatique
(Lc. 12.57-59)**

²¹ 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me xmilvanique. “Ti much'u chmilvane milic”, x'utatic. ²² Li vo'one chacalbeic, ti much'u tscapan li xchi'ile, xchi'uc ti much'u “mu c'u balot o”, xut li xchi'ile, xchi'uc ti much'u “toj sonsoot”, xut li xchi'ile, co'ol smul c'u cha'al li jmilvanejetique. Co'ol chba yich'ic castico ta c'oc'.

²³⁻²⁴ 'Ja' tsc'an ti lec xavil abaic ta acotolique. Mi chba avac'be smoton Riox yo' xchic'obil smotone, mi tey iyul ta ajol ti oy amul yu'un lachi'ile, tey ictao comel ta sts'el xchic'obil smoton Riox li c'usi avich'oj ech'ele. Ba'yi ba lajesbo yo'on ti much'u oy amul yu'une. Mi ilaj yo'one, xtal avac'be smoton ti Rioxe.

²⁵ 'Mi oy bu ata amul yu'un lachi'ile, tsc'an ti chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi mu xba alajesbe yo'one, chayic' ech'el ta stojol jmeltsanejc'op. Li jmeltsanejc'ope chayac' ta sc'ob jchabiejtemplo. Li jchabiejtemploe chastic' ta chuquel. ²⁶ Ta melec chacalbeic, mi mu xapasic chac c'u cha'al lacalbeique, li jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol lamulique.

Ja' li' yalaj ti mu me xpich' co'ontic yan antse

(Mt. 18.8-9; Mr. 9.43-47)

²⁷ 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me sa' yantsique, ti mu me sa' yajmul li antsetique. ²⁸ Li vo'one chacalbeic, ti much'utic chpich' yo'on antsetique, co'ol xa xchi'uc yants chc'ot. Ti much'utic chpich' yo'on viniquetique, co'ol xa xchi'uc yajmul chc'ot.

²⁹ 'Mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. ³⁰ Ja' no'ox yech noxtoc mi ja' chata o amulic lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' li' yalaj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ 'Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'ne moletique: "Ti much'u ta xch'ac yajnile, ac'u smeltsanbe svunal ti ixch'ac xa sbaique, ac'u yac'be ti yajnile. Ja'to mi oy svunale xu' xch'ac sbaic", x'utatic onox. ³² Li vo'one chacalbeic, ti much'u ta xch'ac yajnile, mi muc bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, co'ol xchi'uc isa' yajmul ya'el ti yajnile yu'un ixch'ac. Ti much'u chic' ch'acbalal antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti yechuc me li c'usitic chcaltique

³³ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: "Mi chava'anic ta rextico ti Rioxe, xapasic me li c'usi chavalique", x'utatic onox. ³⁴ Li vo'one chacalbeic, mu me xava'anic ta rextico li vinajele, yu'un ja' tey chotol tspas mantal ti Rioxe. ³⁵ Mu me xava'anic ta rextico li balamile, yu'un ja' scuentainoj ti Rioxe. Mu me xava'anic ta rextico li jteclum Jerusalem, yu'un ja' st'ujoj ti Rioxe. ³⁶ Mu me xava'anic ta rextico lajolique, yu'un ja' spasoj ti Rioxe. Li stsatsal ajolique mu stac' xasacubtasic, mu stac'

xavic'ubtasic. ³⁷ Yechuc me li c'usi chavalique. Ti mi chanopic c'ope, ja' mulil.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jc'uxubintic jcrontatique

(Lc. 6.27-36)

³⁸ 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'nee: "Ti mi at'usbe jp'ejuc sat achi'ile, chavich' t'usbel jp'ejuc asat uc. Ti mi acolesbe jp'ejuc stanal ye achi'ile, chavich' colesbel jp'ejuc stanal ave uc", x'utatic. ³⁹ Li vo'one chacalbeic, ti much'u ilbaj xayilique, ts'iquic me. Ti mi oy much'u chasmajbe jot xocon asate, albo ti xu' tsmaj xcha'jotole. ⁴⁰ Ti mi oy much'u chastic'be amul ta stojol li jmeltsanejc'opetique, mi chaspojbe lacamisae, ac'bo. Ac'bo noxtoc lapimilc'u'e. ⁴¹ Ti mi oy much'u chayalbe chacuchbe ech'el yicats junuc revae, cuchbo ech'el chibuc reva. ⁴² Ti mi oy much'u chasc'anbe li c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy c'usi chaxch'amunbee, mu me xajalan —xiyutoticotic ti Jesuse—.

⁴³ 'Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: "C'uxubinic lachi'ilique. Lacrontaique crontainic", x'utatic. ⁴⁴ Li vo'one chacalbeic, c'uxubinic acrontaic. C'anbeic bentisyon ti much'utic chopol c'usi chayalbeique. Lec xac'oponic ti much'utic mu sc'an sq'uel asatique. C'oponbeic Riox ti much'utic chayilbajinique. ⁴⁵ Ti mi yech chapasique, chvinaj ti xch'amaloxuc xa ti Jtotic Riox ta vinajele. Ti Rioxe ta xloc' tal yu'un li c'ac'ale scuenta scotol crixchanoetic, ac'u mi lec yo'onic, ac'u mi chopol sjolic. Ja' no'ox yech li vo'e chiyac'botic ta parejo. Ja' chvinaj o ti sc'anoj scotol crixchanoetique. ⁴⁶ Ti mi ja' no'ox ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc. ⁴⁷ Ti mi ja' no'ox chac'oponic li much'utic lec xavojtiquinique, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. ⁴⁸ Li vo'oxuque tsc'an chvinaj ti lec avo'onic chac c'u cha'al chvinaj slequil yo'on ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti c'u x'elan chcac' jlimoxnatic ti Jesuse

6 ¹ Liyalboticotic noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xatoy o abaic ti c'alal chapasic c'usitic tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele. Mi chac'anic o ich'el ta muq'ue, mu xayac'be amotonic ti Rioxe. ² Ti c'alal chavac' alimoxnastique, mu me xa'l'onicuc to chac c'u cha'al ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Ti c'alal chac' slimoxnaic ta bic'tal temploetique, mi ta cayatic, chalic to a'yuc yo' x'ich'eic o ta muc' yu'un li crixchanoetique. Ta melec chacalbeic, ti much'utic yech tspace ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ³ Ti c'alal chavac' alimoxnaic li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque. ⁴ Ac'u mi mucul chavaq'uic, ti Jtotic Rioxe yiloj onox. Chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Riox ti Jesuse

(Lc. 11.2-4)

⁵ Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Yu'un ich'el no'ox ta muc' tsc'anic ti c'alal tsva'an sbaic ta bic'tal temploetique, mi ta yesquinail cayaetic, ti c'alal tsc'oponic Rioxe. Ta melec chacalbeic, ti much'utic yech tsnopique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ⁶ Ti c'alal chac'oponic Riox li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque. Q'uejo aba atuc ti c'alal chac'opon Rioxe. Ac'u mi atuc chac'opon, ti Jtotic Rioxe yiloy onox. Chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

⁷ Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me teyuc no'ox chavalulanbeic ti c'usi avalbeic xae chac c'u cha'al tsc'oponic yajsantoic ti much'utic ma'uc jchi'iltique. Le'e yu'un tsnopic ti ja'to yech ch-a'ibatic o ti ep ta ech'el chalbeique. ⁸ Li vo'oxuque mu me xapasic yech. Ti Jtotic Riox ta vinajele sna'oj ti c'usitic chtun avu'unic ti c'alal mu to'ox chac'anbeique. ⁹ Ti c'alal chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:

Tot, Cajval, teyot ta vinajel, ac'u quich'oticotic ta muc' jcotolticotic li' ta sba balamile.

¹⁰ Ja' ta jc'anticotic ti chapas mantal atuc li' ta sba balamile.

Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic lec chavile.

Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li' ta sba balamil li c'usitic lec chavile.

¹¹ Ac'bon jve'elticotic lavie.

¹² Ac'boticotic pertonal yu'un jmulticotic yu'un icac'beticotic xa pertonal li much'utic ista smul cu'unticotique.

¹³ Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o li c'usitic chopole.

Vo'ot chapas mantal ta sbatel osil.

Vo'ot oy alequilal ayu'elal.

Vo'ot chaquich'ticotic ta muc' ta sbatel osil.

Toj lec ti ja' yech chc'ote,

xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe.

¹⁴ Mi chavaq'uic ta pertonal ti much'u oy smul avu'unique, ja' no'ox yech chayac'beic pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁵ Ti mi mu xa'ac'vanic ta pertonale, ja' no'ox yech mu xayac'beic pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me xcac'tic iluc mi quictaoy cotique

¹⁶ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mi chavicta avotic c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xapasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Yu'un tsbon satic ta tanil ti' c'oc' yo' xvinaj o ti yictaoy yotique. Ta melec chacalbeic, ti much'utic yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique;

mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. ¹⁷⁻¹⁸ Ti c'alal chavicta avotic li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque. Tuso ajolic, poco asatic chac c'u cha'al chapasic onoxe yo' mu xvinaj o ti avictaaj avotique. Ti Jtotic Riox ta vinajele yiloj onox, chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti ac'u jtsob jc'ulejaltic ta vinajele

(Lc. 12.32-34)

¹⁹ 'Mu me xatsob ac'ulejalic li' ta sba balamile. Li'toe chlaj ta vach chon li c'usuc avu'unique, chcuxin, chbat ta j'elec'. ²⁰ Li c'usuc avu'unique más lec aq'uic tunuc yu'un Riox yo' oy o ac'ulejalic ta vinajele. Teyo'e mu x'och vach chon sep' ac'u'ic, mu xcuxin, mu x'och j'elec'. ²¹ Ti bu lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

Ja' li' yaloj ti mi chic'uxubinvanotique, lec jsatic ya'el

(Lc. 11.33-36)

²² 'Mi chac'uxubinic achi'ilique, co'ol xchi'uc lec asatic ya'el yu'un chavaq'uic tunuc yu'un Riox li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, lec chabatic. ²³ Yan ti mi mu xac'uxubinvanique, co'ol xchi'uc ma'satoxuc ya'el yu'un mu xavaq'uic tunuc yu'un Riox li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, chopol chabatic. Ja' ta xch'ay xava'iic li sc'op Rioxe ti ava'yojic xae. Más to chopol chabatic.

Ja' li' yaloj ti mu xu' chitunotic yu'un Riox mi ja' no'ox ta co'ontic li taq'uine

(Lc. 16.13)

²⁴ 'Mu xu' mi cha'vo' avajvale. Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu' cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale, li june chopol chil; li june lec chil. Li june yich'oj ta muc'; li june mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu' chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine.

Ja' li' yaloj ti mu me c'usi xcat o co'ontique

(Lc. 12.22-31)

²⁵ 'Yech'o un chacalbeic, mu me xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba balamile, ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u' apoq'uique. Yu'un ja' layac'be apat axoconic ach'ulelic ti Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic. ²⁶ Q'uelavilic li mutetique, mu sna' x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic. Ja' chmac'linatic yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque más to chaxc'uxubinic.

²⁷ Ac'u' mi xavat avo'onic, mu xanatubic o cha'ch'ixuc.

²⁸ '¿C'u yu'un ti chavat o avo'onic ti bu chata ac'u' apoq'uique? Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i li nichimetic ta stentejtique. Pero mu x'abtejic, mu sjal sc'u'ic. ²⁹ Chacalbe ava'iic. Ti Salomón ti ta más vo'nee

jc'ulej tajmec, lequic sba ti sc'u' spoq'ue, pero mu xco'olaj xchi'uc li nichime. ³⁰ Li ts'i'lele bats'i yox tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o pan. Ac'u mi muc bu jal ta xch'i li ts'i'lele pero bats'i yox tajmec xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un mu to chach'unic. ³¹ Yech'o un mu me xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u'ique. ³² Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic. Li vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun avu'unic ti Jtotic Riox ta vinajele. ³³ Yech'o un ch'unic c'usi chayalbeic ti Rioxe. Mi ach'unique, chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique. ³⁴ Mu me xavat avo'onic c'usi chapasic li oc'obe yu'un mu xana'ic c'usi chc'ot. Ta'luc o me ti c'u x'elan avocolic jujun c'ac'ale. Mu me xasa'ic yan —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me jnopbetic smul jchi'iltique

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 ¹ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Mu me xanopbe smul achi'il yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy amule. ² Ti c'u x'elan abol sba avu'un lachi'ile, ja' no'ox yech chayac'be castico ti Rioxe. ³ Ac'u mi mu c'usi más chopol tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to chopol li c'usi chapase. ⁴ “Chopol ti x'elan chapase”, xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti más to chopol c'usitic chapas li vo'ote? ⁵ Li vo'ote chanop ti mu c'usi chopol chapase. Mi chac'an chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti vo'ot ba'yi chavicta spasel li c'usitic chopole. Mi avil xa ti lecote, xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.

⁶ Ti much'u mu sc'an albel li sc'op Rioxe ti ja' chacuxiic o ta sbatel osile, mu xacha'albe. Yu'un ja' xchi'il li ts'i'e ti mu xa'i pajesel c'alal chti'vane. Ja' xchi'il noxtoc li chitome ti tstec'ulan li nats'il bu toyol stojole ti lelec sbae.

Ja' li' yaloj mi ta jc'anbetic c'usitic chtun cu'untic ti Rioxe, chiyac'botic

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ Mi mu xavicta abaic ta sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox xayac'beic li c'usitic chac'anique. Co'ol xchi'uc li much'u tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li much'u chc'opoj ta ti'nae, chtac'bat. ⁸ Li much'utic mu xicta sba ta sc'anele, ch-ac'batic.

⁹ Li vo'oxuque, ti c'alal chasc'anbeic pan lach'amalique, ma'uc ton chavac'beic. ¹⁰ Ti c'alal chasc'anbeic choye, ma'uc chon chavac'beic. ¹¹ Li vo'oxuque chopol ajolic pero xana'ic c'usi lec chavac'beic lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi chayac'beic mi chac'anbeique.

¹² Ti mi chac'an ti lec chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec chavil uque. Ja' yech chal li sc'op Rioxe ti sts'ibaojic ti Moisesse xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti vocol ta tael li sbelel vinajele

(Lc. 13.24)

¹³⁻¹⁴ 'Vocol ta tael li sbelel vinajele pero sa'ic me. Ep ti much'utic chbatic ta c'oq'ue yu'un mu voeluc ta tabel sbelel. Jayvo' no'ox ti much'utic chbatic ta vinajele. Ja' no'ox chbatic ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chquiltic ti much'utic chlo'lovanique

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Iyal noxtoc ti Jesuse:

—P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel yu'un ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Yu'un chtal sc'oPONOXUC manxoic yilel chac c'u cha'al chij, pero li yo'onique ja' chac c'u cha'al li oq'uile. ¹⁶ Ja' chavilic o ti c'usi tspasique. Ana'ojic ti mu xataic uva ta jtec' ch'ixe, ti mu xataic ic'ux ta saquil ch'ixe. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, mu c'usi lec chataic yu'un. ¹⁷ Li te'el lo'bol ti bu onox leque, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. ¹⁸ Mu scap sba li leque xchi'uc li chopole. ¹⁹ Li jtec' lo'bol ti chopol sate ta sts'ete, ta xchi'ue. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. ²⁰ Yech'o un mi avilic ti chopol c'usitic tspasique, na'ic me ti ja' jlo'lovanetique.

**Ja' li' yaloj ti mu xbatic ta vinajel ti much'utic xch'unojic
sc'op Riox ta alele**

(Lc. 13.25-27)

²¹ 'Ep ti much'utic “Cajval, Cajval”, xiyute, pero mu scotoluc ch-ochic yo' bu ta jpas mantale. Ja' no'ox ch-ochic ti much'utic tspasic ti c'usitic tsc'an ti Jtot ta vinajele. ²² Ep ti much'utic ja' yech chiyalbeic ti c'alal sta yora chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique: “Cajval, icalticotic ac'op. Vo'ot ta ayu'el ijloq'uesticotic pucujetic. Ep ta ech'el icac'ticotic iluc alequilal ayu'elal”, chiyutic. ²³ “Ma'uc jch'amaloxuc. Batanic, mu xajc'anic yu'un ja' ach'unbeic smantal ti pucuje”, ta xcutic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele

(Lc. 6.46-49)

²⁴ 'Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi ta xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic ti p'ije, ismeltsan sna ta ba ton. ²⁵ Ital tsots vo'. Li spat xocon snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, pero muc xlom yu'un ta ba ton smeltsanoj. ²⁶ Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi mu xch'une, co'ol xchi'uc sonso vinic ti ta ba yi' smeltsanoj snae. ²⁷ Ital tsots vo'. Li spat xocon snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, ilom —xiyutoticotic ti Jesuse.

²⁸ C'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, ti jchi'iltactique xch'ayet xa yo'onic ti x'elan ichanubtasvane. ²⁹ Yu'un lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Ma'uc yech ichanubtasvan chac c'u cha'al jchi'iltactic ti ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

Ja' li' yalaj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 ¹ Ti c'alal iyal tal ta yoc vits ti Jesuse, ep jchi'iltactic isnap'letaic ech'el. ² Isnupic ta be jun jchi'iltic ta israelal ip ta lepra. Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone —xi ti vinique.

³ Ti Jesuse iyac' sc'ob ta sba ti jchamele.

—Ech'uc che'e —xut.

Ora i'ech'.

⁴ —Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yalaj ti Moisesse yo' xilic o li jchi'iltactique ti lecot xae —xut ech'el vinic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe

(Lc. 7.1-10)

⁵⁻⁶ Ti c'alal i'och ta Capernaum ti Jesuse, tey ital jun capitan soltero. —Cajval, mi mu xa'abulaj xavet'esbon xchamel li jmozoe yu'un ip. Puch'ul ta tem yu'un ch'abal yip jun yoc sc'ob. C'ux tajmec cha'i —xi.

⁷ —Chba jq'uel che'e. Chba quet'esbe ti xchamele —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁸ —Cajval, mu tsotsuc cabtel ti vo'ot chabat ta jnae. Xu' ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc xchamel li jmozoe. ⁹ Li vo'one mantal no'ox ta jch'un ti ta jpas ta mantal li solteroetique. “Batan”, mi xcut li june, chbat. “La' to”, mi xcut li june, chtal. “Paso chac li'i”, mi xcut li jmozoe, tspas —xi ti capitan solteroe.

¹⁰ Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet xa yo'on.

—Ta melez chacalbeic, muc bu jtaoj yech junuc jchi'iltic ta israelal ti ta xch'un chac c'u cha'al ta xch'un li vinic li'i. ¹¹ Chacalbeic noxtoc. Ta sta yora ti chtal ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ti ma'uc jchi'iltic ta israelale. Ta x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ja' chtal xchi'inic ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove. ¹² Ti much'utic sc'oplal ox ch-ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, mu x'ochic yu'un mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ta x'aq'ueic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —x'utatic yu'un Jesús ti much'utic nap'ajtic ech'el ta spate.

¹³ —Xu' xa chabat yu'un ic'ot xa li c'usi ach'unoje —x'utat yu'un Jesús ti capitan solteroe.

Ora i'ech' xchamel ti smozoe.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴ Ti Jesuse ibat ta sna Pedro. Iyil ti tey puch'ul ta stem ti sni'me'el Pedroe yu'un tilem. ¹⁵ Ti Jesuse istsacbe sc'ob. Ora itup' sc'ac'al, lic mac'linvanuc.

¹⁶ Ti c'alal i'och ac'ubale, iyiqu'ic tal ep ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique. Ti Jesuse ta jp'el no'ox c'op isloq'ues ti pucujétique. Icol yu'un scotol jchameletic ti italic uque. ¹⁷ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isaías ti ta vo'nee. “Ja' ch-ech' o cu'untic chamel, c'usuc no'ox chamelal ipotic o”, xi onox ti Isaías.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti Jesuse

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ C'alal iyil ti Jesuse ti joyletabil ta crixchanoétique —Batic ta jech nab —xut li yajchanc'optaque.

¹⁹ Tey ic'ot jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Cajval, chajchi'in ech'el ti butic chabate —xi.

²⁰ —Li vete oy xch'en, li mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol crixchanootique ch'abal jna. Nopo lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat yu'un ti Jesuse.

²¹ Tey ic'ot jun ti much'utic tey onox xchi'uquic sjil c'ac'al ti Jesuse. —Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xut.

²² —Batic, chi'inon ech'el. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba stuquic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ I'och ta canova xchi'uc yajchanc'optac ti Jesuse, ijelavic ta jech nab. ²⁴ C'alal chanavic ta ba nabe, ilic tsots ic', xyuc'yon xa tajmec li nabe. Ep i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox yalel. Ti Jesuse tey vayem ta yut.

²⁵ Li yajchanc'optaque istijic ti Jesuse.

—Cajval, coltaoticotic yu'un chimucotic xa yalel —xutic.

²⁶ —¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? ¿C'u yu'un ti chaxi'ique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ilic ti Jesuse, ispajes li iq'ue, ivaxi yu'un li nabe. ²⁷ Xch'ayet xa o yo'onic li yajchanc'optaque.

—¿C'usi vinical li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe?
—xiic.

Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat pucuj ta yo'onic cha'vo' jgadarae

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Ti Jesuse xchi'uc li yajchanc'optaque ic'otic ta jech nab ta slumal jgadaraetic. C'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ital cha'vo' vinic ochem pucuj ta yo'onic. Ta muquenal iloq'uic tal yu'un ja' snainojic li ch'ojbil tonetique ti yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. Mu xa much'u sc'an x'ech' tey ta bee yu'un oy xi'elalic.

²⁹ I'avanic:

—¿C'usi acuentaoticotic o li vo'ote, Jesús, Xch'amal Riox? Mu to sta yora ti chavac'boticotoc casticoe —xiic.

³⁰ Ja'o tey xlamet ep chitometic.

³¹ —Mi chaloq'uesoticotic ta yo'onic li viniquetic li'i, abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometique —xi ti pucujetique.

³² —Ba ochanic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ti pucujetique iloq'uic ta yo'onic ti cha'vo' vinique, i'ochic ta chitometic. Ti chitometique stusus xa yalel scotol, ip'ajic ta nab, ijic'av scotol.

³³ Ti jchabichitometique ixilic. Ba yalic ta jteclum ti icham scotol ti chitometique, ti lec xa ti cha'vo' xchi'ilic ti ochem to'ox pucuj ta yo'onique. ³⁴ Ti crixchanoetic ta jteclume iloc' scotolic, tal sq'uelic ti Jesuse. C'alal iyulique —Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob jun vinique

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 ¹ Ts'acal to i'och ta canova ti Jesuse, isut ta Capernaum yo' bu nacale. ² C'alal tey xa'oxe, sq'uechojic c'otel ta pop jun jchi'iltic ta israelal, ch'abal yip jun yoc sc'ob. Ti Jesuse iyil ti xch'unojic ti oy syu'ele.

—Jch'amal, mu xavat avo'on. Ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut ti jchamele.

³ Tey jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. “Li vinic li'i tsp'is sba ta Riox”, xi ta yo'onic. ⁴ Ti Jesuse yiloj ti c'usi tsnopique.

—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? ⁵ Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot xa pertonal yu'un lamule” xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox yech mu vocluc ta alel ti “lican, xanavan” xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi chc'ot sc'op ti much'u yech chale. ⁶ Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be

pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat yu'un Jesús ti vinique.

⁷ Ora ilic, ibat ta sna. ⁸ Ti c'alal iyilic ti crixchanoetic, xch'ayet xa yo'onic.

—Coliyal Riox ti ac'bil syu'el li vinic li'i —xiic.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ C'alal laj chanubtasvanuque, ibat ti Jesuse. Liyil ti tey chotolon ta jc'anbe li sloc' c'usiticuque. Mateo jbi.

La', batic —xiyut ti Jesuse.

Ora ba jchi'in.

¹⁰ Ts'acal to libatoticotic ta jna xchi'uc ti Jesuse xchi'uc li yan jchi'iltac ta yajchanc'ope. Ep ic'otic uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique. Jcotolticotic ijchol jbaticotic ta mexa. ¹¹ Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. C'alal iyilic ti tsobol chive'oticotic xchi'uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque, xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique —Lavajchanubtasvanejique ¿c'u yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique? —xiyutoticotic.

¹² Ti Jesuse iya'i ti c'usi iyalique.

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti much'utic ipe. ¹³ Ba nopbeic c'usi smelol ti ja' yech yaloj ti Rioxe: “Ja' ta jc'an ti chac'uxubinvanique, mu ja'uc no'ox ti chamilbecon jmotone”, xi ti Rioxe. Li vo'one ma'uc tal jsa' ti much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Oy jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li vo'oticotique xchi'uc li yajchanc'optac jfariseoetic ep ta ech'el chquicta coticotic —xiic.

¹⁵ Itac'av ti Jesuse:

—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chat co'ontic. Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic, mu xat yo'onic. Ja'to chicta yotic ti c'alal ximilee.

¹⁶ 'Muc much'u tspac'an ta ach' manta li c'a'c'u'ule yu'un tsmuts li ach'e, chjat más li c'a'c'u'ule. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. ¹⁷ Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo' lec xcom o xchi'uc li yave —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel
jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse**

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Ti c'alal chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot jun jchi'iltic ta israelal, jmeltsanejc'op ta jun biq'uit templo. Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Naca to icham jtseb. ¿Mi mu xa'abulaj xba avac' ac'ob ta sba yo' xcha'cuxi oe? —xi.

¹⁹ Ti Jesuse ibat xchi'uc. Libatoticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. ²⁰ Oy jun ants slajchebal xa jabil ti mu xmac xchamele. Inopoj ta spat ti Jesuse, ista ta picbel sne spimilc'u'. ²¹ “Ac'u mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac o li jchamele”, xi ta yo'on ti antse.

²² Ti Jesuse ijoyij, isq'uel ti antse.

—Mu c'u xal avo'on. Yu'un ach'unoj ti tsots jyu'ele, yech'o ti ch-ech' lachamele —xut.

Ora imac ti xchamele.

²³ Ti Jesuse ic'ot ta sna ti jmeltsanejc'o'pe, i'och. Iyil ti tey j'amareroetique, ti tey ch-oc' ch-avanic ti crixchanoetique.

²⁴ —Loc'anic to ech'el. Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —xi.

Tse'ej xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un sna'ojic ti ichame. ²⁵ Ti Jesuse istac loq'uel scotol ti much'utic teye, i'och ech'el yo' bu telel ti ánimae, istsacbe sc'ob. Ora icha'cuxi ti tsebe, ilic. ²⁶ Ora ivinaj ta sjunlej jlumaltic ti ixcha'cuxes tseb ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse

²⁷ Ibat noxtoc ti Jesuse. Tey nap'alic ech'el cha'vo' jchi'iltic ta israelal, ma'satetic. Tsots iyaptaic ti Jesuse:

—Smom David, ic'uxubinoticotic! —xiic.

²⁸ C'alal i'och ta yut na ti Jesuse, ital ti cha'vo' ma'sate.

—¿Mi chach'unic ti xu' ta jam lasatique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Cajval, ta jch'unticotic —xiic.

²⁹ Ti Jesuse ispicbe sat xcha'va'al.

—Lavi ach'unojic ti xu' chajambe lasatique, yech'o un jamuc —xi.

³⁰ Ora ijam ti satique.

—Mu me much'u xavalbeic ti lajambe lasatique —x'utatic.

³¹ Pero c'alal isutique, iyalic a'yuc ta sjunlej jlumaltic ti ijambat satic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe ye jun uma' ti Jesuse

³² Ti c'alal ja' to'ox chloqu'ic ech'el ti cha'vo' ma'sate, yic'ojic c'otel jun uma' yo' bu ti Jesuse, jchi'iltic no'ox ta israelal. Ochem pucuj ta yo'on.

³³ Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuje. Ijam ye ti vinique. Xch'ayet xa yo'onic ti crixchanoetique.

—iMi junuc jchi'iltic muc bu xquiltic yech tspas! iSba to iquiltic o!
—xiic.

³⁴ C'alal iyilic ti jfariseoetique —Li vinic li'i ta syu'el totil pucuj tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xut sbaic, tslabanic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti abol sba iyil crixchanoetic ta Galilea ti Jesuse yu'un muc much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe

³⁵ Ti Jesuse ixanav ta scotol jteclumetic xchi'uc scotol parajeletic. Ichanubtasvan ta scotol bic'tal temploetic. Iyal a'yuc ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. C'usuc no'ox chamelal ipic o ti crixchanoetique, i'et'esbatic yu'un ti Jesuse. ³⁶ Tey tsobol ep crixchanoetic, abol sbaic iyil yu'un co'ol xchi'uc chij ti ch'abal xchabiele. ³⁷ —Ta melec ti ep ti much'utic tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe; ja' jutuc no'ox ti much'utic chaliq. Co'ol xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome.

³⁸ Yech'o un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac ech'el ti much'utic chba yalic a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj stuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi yajchanc'optac ti Jesuse

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 ¹ Jljachava'alticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse, liyac'be jyu'elticotic ti xu' ta jloq'uesticotic pucujetic ta yo'onic li jchi'iltactique, ti xu' chquet'esbeticotic xchamel ti much'utic ipe, c'usuc no'ox chamelal cha'iic.

² Li jbiticotique ja' li'i: Li much'u ba'yi it'ujee Simón. Pedro li xcha'p'elel sbie. Xchi'uc Andrés, ja' yits'in li Pedro. Xchi'uc Jacobo xchi'uc yits'in Juan sbi, li scremotic Zebedeoe. ³ Xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé, xchi'uc Tomás, xchi'uc vo'on li Mateo jbie ti jc'an-loc'-c'usiticucon to'oxe. Xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Lebeo, li Tadeo sbi noxtoque. ⁴ Xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido cananeoe. Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Ti Jesuse listac ech'el jlajchava'alticotic. Lec lixchanubtasoticotic ech'el.

—Mu me xabatic ta slumal li yan crixchanoetique, mi ja'uc ta slumal jsamariaetic. ⁶ Tey no'ox xabatic yo' bu jchi'iltactic ta israelale, yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic. ⁷ Ba albeic ti ista xa yora tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe. ⁸ Et'esbeic xchamel ti much'utic ipe. Cha'cuxesic ánimaetic. Et'esbeic xchamel ti much'utic ip ta leprae. Loq'uesbeic pucujetic ta yo'onic. Ta matanal lacac'be ayu'elic yech'o un ta matanal xavet'esbeic li xchamelique.

⁹ Mu me xavich' ech'el ataq'uinic. ¹⁰ Mu me xavich' ech'el ave'elic. Mu me xavich' ech'el ch'aq'uex ac'u'ic. Mu me xavich' ech'el axonobic, mi ja'uc anamte'ic. Ja' chac c'u cha'al ti much'utic chbat ta abtele tey tsta sve'elic, ja' no'ox yech tey chata ave'elic uc.

¹¹ Ti bu cha'ochique, mi ta jteclum, mi ta parajel, jaq'uic me ti much'u lec sc'oplale. Ja' xach'amunbeic sna ti c'u sjalil teyoxuc ta jteclume o mi ta parajel. ¹² C'alal cha'ochic ta snae, “ac'u yac'boxuc bentisyon ti Rioxe”, xavutic c'otel. ¹³ Mi chayich'ic ta muc' ti cajchanc'opoxuque, tstaic li bentisyone. Mi mu xayich'ic ta muq'ue, mu staic. ¹⁴ Mi oy bu jteclumal ti mu xac' ta ch'om snaique, mi mu sc'an xa'iic li c'usi chavalique, c'alal chaloq'uic teyo'e, xalilinic comel spucucal avoquic. Ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. ¹⁵ Ta melez chacalbeic, ti c'alal sta yora chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu xayotesique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chcrontainatic onox ti yajchanc'optaque

¹⁶ Chajtaquic ech'el chac c'u cha'al chijetic ti tey chc'ot staic oq'uietique, yu'un chc'ot ataic jchi'iltactic ti yo'onicuc smiloxuque. P'ijaníc me chac c'u cha'al quiletel chon. Lecuc me avo'onic chac c'u cha'al paloma. ¹⁷ P'ijaníc me yu'un oy much'u chayiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox li jchi'iltactique. Chayac'beic arisial li jmeltsanejc'opetique. ¹⁸ Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, oy chayiq'uic ech'el ta stojol jyu'eletic yech'o un xu' xavalbeic li c'usitic caloje. Tey cha'iic li much'utic ma'uc jchi'iltique. ¹⁹ Ti c'alal cha'aq'ueic entrucalc, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique. ²⁰ Ja' chasp'ijubtasíc c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele.

²¹ Oy bu chac' ta milel yits'in, mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel xch'amal. Oy bu tscrontain stot sme', chaq'uic ta milel noxtoc. ²² Yu'un ti

avich'ojicon ta muq'ue, mu sc'an sq'uel asatic li crixchanoetique. Ti much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil. ²³ Mi oy bu chataic ilbajinel ta jun jteclume, batanic ta yan o jteclum. Ta mel el chacalbeic, ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanoetique, mu to'ox bu lajem avalbeic jchi'iltactic ta scotol jteclumetic li' ta jlumaltique ti c'usitic caloje.

²⁴ 'Vo'oxuc li cajchanc'opoxuque, ti chatunic cu'une, mu me xanopic ti lec chayilic li crixchanoetique. ²⁵ Ta onox xacrontainatic chac c'u cha'al chicrontainat vo'on lavajchanubtasvanejicone, vo'on lavajvalicone. Li vo'one chisp'isic ta pucuj li crixchanoetique. Mi ja' xa li vo'oxuque ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuque, más to chasp'isic ta pucuj.

Ja' li' yaløj ti “ja' me xavich'ic ta muc' ti Rioxe”, xi ti Jesucristoe
(Lc. 12.2-9)

²⁶ 'Mu me xaxi'ic o li crixchanoetique yu'un persa onox cha'iic ti c'usitic caløjboxuque. ²⁷ Ja' avabtelic ti jamal chavalic a'yuque. ²⁸ Mu me xaxi'ic o ti much'utic yo'onicuc smiloxuque yu'un mu staic ta milel lach'ulelique. Ti Rioxe ti ja' xu' chasti'quic ta c'oc' xchi'uc ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.

²⁹ 'Li c'ox mutetique, jna'ojtic ti toj yalem stojole pero xchabioj ti Jtotic Riox ta vinajele. Mu xcham mi ma'uc yech tsc'an ti Rioxe. ³⁰ Ja' no'ox yech xchabiojoxuc uc. C'alal ta stsatsal ajolic nitbil jayp'ej. ³¹ Yech'o un mu me xaxi'ic. Yu'un más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe; ja' jutuc no'ox li mutetique.

³² 'Mi jamal chavalbeic crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech jamal chcalbe uc ti Jtot tey ta vinajele ti avich'ojicon ta muq'ue. ³³ Yan mi mu jamluc chavalbeic crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech uc, chcalbe ti Jtote ti mu xavich'ic ta muq'ue.

**Ja' li' yaløj ti “ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue”,
xi ti Jesucristoe**
(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ 'Mu me xanopic ti tal jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba balamile. Ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. ³⁵ Oy bu tscrontain o stot li creme. Oy bu tscrontain o sme' li tsebe. Ja' no'ox yech li alibal uque oy bu tscrontain o yalib me'el. ³⁶ Xaq'uel avilic mu nomuc chtal lacrontaique:

³⁷ 'Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti chi' ta utel yu'un li stot sme'e, mu xu' xixchi'in. Ti much'u mu xiyich' o ta muc' yu'un chi' mi x'ilin li xch'amaltaque, mu xu' xixchi'in noxtoc. ³⁸ Ti much'u mu sc'an xac' svocol chac c'u cha'al chcac' jvocol, mu xu' xixchi'in. ³⁹ Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti ja' chi' o li milele, yu'un onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel. Yan ti much'u muc' ta alel yu'un mi ja' xlaj oe, ja' ta xcuxi ta sbatel osil.

**Ja' li' yaloj ti chich' smotonic uc ti much'utic chich'ic ta muc'
ti much'u chtun yu'un ti Rioxe**

(Mr. 9.41)

⁴⁰ Ti much'utic ta xch'unic li c'usitic caloje ti chavalic a'yuque, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ja' chch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. ⁴¹ Ti much'utic chich'ic ta muc' ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe yu'un sna'ojic ti chtun yu'un ti Rioxe, co'ol chich' smotonic xchi'uc ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti much'utic chich'ic ta muc' jun vinic yu'un sna'ojic ti lec yo'one, co'ol chich' smotonic xchi'uc li much'u lec yo'one. ⁴² Ta melec chacalbeic, ti much'utic ja' no'ox chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti chilic ti chatunic cu'une, chich' smotonic uc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e

(Lc. 7.18-35)

11 ¹ Ti c'alal laj yalboticotic mantal jlajchava'alticotic ti Jesuse, tsobol liloc'oticotic xchi'uc yu'un ba chanubtasvanuc. Ba yal a'yuc sc'op Riox ta jlumalticotic ta estado Galilea.

² Ti Juane tey tiq'uul ta chuquel. Iya'i ti c'usitic tspas ti Cristoe, yech'o un istac ech'el jayvo' yajchanc'optac. ³ Ti c'alal ic'otique, isc'oponic ti Jesuse:

—Li' listacoticotic tal li Juan j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi vo'ot ti sc'oplal chtal apasoticotic ta mantale, o mi ta to jmalaticotic otro jun —xutic ti Jesuse.

⁴ —Ba albeic li Juane li c'usitic ical ava'iique xchi'uc li c'usitic ijpas avilique. ⁵ “Li ma'satetique xil xa sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic. I'ech' xa xchamelic li much'utic ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic li pac'chiquinetique. Li much'utic chamemic xa'oxe ijcha'cuxesic xa. Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy cuxlejal ta sbatel osile. ⁶ Mu me xicta sba li Juane, ac'u yich'on o ta muc'. Junuc me yo'on, xiyutoticotic tal li Jesuse”, xavutic c'otel li Juane —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁷ Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac ti Juane, ti Jesuse lic yalbe crixchanoetic sc'oplal ti Juane:

—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile, ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta jot ta jot ta iq'ue. ⁸ Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti much'utic sts'acubtasoj sbaique, ti mu c'u me'anal cha'iique, ja' li preserenteetique yu'un jc'ulejetic. ⁹ Li Juan ay aq'uelique ma'uc yech. Pero más tsots yabtel chac c'u cha'al ti yan yaj'alc'optac Rioxe. ¹⁰ Ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane ti ja' chjelav tal cu'une.

Ba'yi ta jtac ech'el mantal.

Ja' chalbe li crixchanoetique ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue,

xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil. ¹¹ Ta meles chacalbeic, ta scotol li crixchanoetique muc much'u más tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta xch'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel, más ch-ac'bat yil c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-ac'bat yil li Juane.

¹² Ti c'alal lic yal a'yuc li Juan j'ac'-ich'vo'e ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, c'al tana, oy much'utic sjunul yo'on ta xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. ¹³ Ti c'alal mu to'ox ta xtal li Juane, ava'yojic onox ti ists'iba comel ti Moisesse xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti ta sta yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. ¹⁴ Mi chach'unic ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe, chul ta ajolic ti ja' sq'uexol Elías li Juan li' xae. ¹⁵ Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol.

¹⁶ Chacalbeic c'u xa'elanic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Caltic no'ox ya'el ti oy c'oxetic tey chtajinic ta ch'ivite. ¹⁷ Li jlome iyalbeic li jayvo' xchi'iltac ta tajimole: “Icoq'uesinticotic ama pero muc xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'oticotic pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu c'usi xac'anic”, xutic. Ja' yechoxuc uc yu'un mu c'usi xac'anic. ¹⁸ Ti c'alal ital li Juane, muc xaxchi'anic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic. “Ochem pucuj ta yo'on”, xachiic. ¹⁹ Ti c'alal lital vo'on ti co'ol crixchanootique, lajchi'anic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic noxtoc. “Q'uelavil, tol xve', tol xuch' ya'lel uva”, xachiic. “Lec xil noxtoc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic chopol c'usitic tspasique”, xachiic. Ti sp'ijubtasojicoxuc ti Rioxe, avich'oticotic ta muc' xchi'uc Juan ti yechuque. Ja' chul o ta ajolic ti sp'ijubtasojoticotic ti Rioxe, yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic ijpasticotic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic
ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse**

(Lc. 10.13-16)

²⁰ Ti Jesuse iyalbe sc'oplal ti jchi'iltactic ta israelal ta jteclumetic yo' bu iyac'ulan iluc slequilal syu'elale yu'un muc xictaic spasel li c'usitic chopole.

²¹ —Li jchi'iltactic ta jteclum Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicuque, isláplic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta lapele, isbon sbaic ta tanil ti' c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o yo'onic ti c'usitic chopol spasojique yu'un chictaic. ²² Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee. ²³ Li jchi'iltactic ta Capernaume chalic ti ja' chich'ic crasiae, pero mu x'ac'batic. Yu'un iyilic

jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil. Ti jsodomaetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicuque, oy Sodoma c'al tana ti yechuque. ²⁴ Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Capernaum lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetic ti ta más vo'nee —xut jchi'iltactic ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti “ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile”,
xi ti Jesuse
(Lc. 10.21-22)**

²⁵ Lic sc'opon Riox ti Jesuse:

—Tot, vo'ot yajvalot vinajel balamil. Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol c'usi ical, c'usi ijpas ti much'utic p'ij ti yaløjique, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti much'utic tsc'anic coltael chac c'u cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique. ²⁶ Lec ti ja' yech apase, Tot —xi ti Jesuse.

²⁷ Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti crixchanoetique:

—Ti Jtote yac'ojbon entrucal scotol ti c'usitic oye. Muc much'u sna' c'u x'elan li co'one, ja' no'ox sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot uque, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on. Jtuc no'ox jna'ojbe. Ja' no'ox ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique. ²⁸ Vo'oxuc ti i'ech' xa avo'onic ta sa'el ti c'uxi chacuxiic ta sbatel osile, ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. ²⁹ Ich'icon me ta muc'. Ja' chanic c'u x'elan li co'one yu'un lec co'on, mu jna' jtoy jba. Ti mi ja' yech chapasique, chacuxiic ta sbatel osil. ³⁰ Ti mi chavich'icon ta muq'ue, mu voeluc tspas avu'unic c'usi lec chil ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)**

12 ¹ Ti j'ech'ele tey li'ech'oticotic ta be ta trigoaltic xchi'uc ti Jesuse. Ja'o sc'ac'alil ta jcuxtique. Livi'najoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. Ijc'asticotic jaychev trigo, iju' jc'uxtique.

² Liyiloticotic jayvo' jfariseoetic.

—Q'uelavil lavajchanc'optaque, tspace ti c'usi mu xu' jpastic ta sc'ac'alil ta jcuxtique —xutic ti Jesuse.

³ —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal ivi'naj xchi'uc ti xchi'iltac ta xanvile? ⁴ Tey ic'otic ta templo. Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaløj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc. ⁵ ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el c'usi ists'iba ti Moiseso yo' bu chal ti ch-abtejic onox ta muc'ta templo li paleetic ta sc'ac'alil ta jcuxtique? Pero mu sta o smulic. ⁶ Li paleetique xu' x'abtejic ta muc'ta templo c'alal ja'o sc'ac'alil ta jcuxtique.

Ja' no'ox yech xu' sc'as sc'uxic jaychevuc trigo li cajchanc'optaque. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al li paleetique. ⁷ Ti Rioxe yaloj ti ja' tsc'an ti chic'uxubinvanotique, ti mu ja'uc no'ox ti chich' milbel smotone. Ti ava'ibeicuc smelole, muc xatic'beic smul ti much'utic ch'abal smulique. ⁸ Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Ts'acal to lic'ototicotic ta stemploic xchi'uc ti Jesuse. ¹⁰ Tey jun jchi'iltic smoch'oj sba sni'tac jun sc'ob. Tey jayvo' jfariseoetic.

—¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtic ti much'u ipe? —xutic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique.

¹¹ —Li vo'oxuque, mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc achij ti c'alal ja'o ta jcuxtique, ¿mi muc bu chba aloq'uesic ya'el? ¹² Li jcot chije mu masuc tsots sc'oplal. Ja' más tsots sc'oplal li jun crixchanoé. Yech'o un xu' jpastic c'usi lec ta sc'ac'alil ta jcuxtique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹³ —Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat yu'un Jesús ti vinique.

Istuq'uibtas ti sni'tac sc'obe, lec xa icom chac c'u cha'al ti jun sc'obe.

¹⁴ Ti jfariseoetique iloq'ueic ech'el, ba snopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti t'ujbil yu'un Riox ti Jesuse ti chtun yu'une

¹⁵ Ti Jesuse sna'oj ti c'usi tsnopique, yech'o un ixch'ac sba loq'uel. Ichi'inat ech'el yu'un ep crixchanoetic. Iyet'esbe xchamel ti much'utic ipe. ¹⁶ Tsots iyalbe ti jchameletique:

—Mu me xavinajesic jc'oplal —xut.

¹⁷ Ja' ic'ot ti iyal onox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee ti ja' ta xet'es chamel ti Jesuse.

¹⁸ Q'uelavil ti much'u jt'ujoj ti chtun cu'une.

Jc'anoj tajmec, jun co'on yu'un.

Chcac'be xchi'in ti Ch'ul Espíritue ti junon jchi'uque.

Cac'ojbe yabtel ti xu' tslecubtasbe yo'onic uc li much'utic ma'uc
achi'ilique yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque.

¹⁹ Mu sliques c'op, mu stoyojuc sba xc'opoj yo' x'ich'e o ta muq'ue.

²⁰ Muc bu tsp'aj ti much'utic mu c'u stu cha'i sbaique,

ti co'olic xchi'uc voch'em aje,

ti co'olic xchi'uc bu mu xtil lec jcastique.

Ti much'utic yech cha'i sbaique ta spatbe yo'onic,

ta xac' cuxlicuc ta sbatel osil

yo' mu xba yich'ic o casticoe.

²¹ Ja' ch'ilic o li much'utic ma'uc achi'ilique ti xu' chcuxiic ta sbatel
osil uque,

xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíasé.

**Ja' li' yaloj ti mu xa x'aqueic o ta pertonal ti much'utic
tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue**

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Yic'ojic c'otel jun jchi'iltic ochem pucuj ta yo'on. Ma'sat ti vinique, uma' noxtoc. Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuj ta yo'one. Ijam sat, ijam ye.

²³ Xch'ayet xa yo'onic ti crixchanoetique.

—Ja' nan li smom Davide ti sc'oplal onox chispasotic ta mantale —xut sbaic.

²⁴ C'alal iya'iic ti jfariseoetique —Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic.

²⁵ Ti Jesuse yiloj onox ti c'usi tsnopique.

—Mi tscrontain sbaic jun preserente xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic. Mi chut sbaic li jchop jnaclomale, mi chut sbaic li yajvaltac jteclume, ta xch'ac o sbaic noxtoc. ²⁶ Ja' no'ox yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas mantal ti mi yech tspase? ²⁷ Ti x'elan chacalbeique, yu'un chavalic ti ta syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues ti pucujetic. Ti yechuc xavalique, ¿much'u ma ta syu'el ta sloq'uesic pucujetic lavajchanc'opic uque? Lavajchanc'opique xu' chalic ti ma'uc yech li c'usi chavalique. ²⁸ Li vo'one ta syu'el Ch'ul Espiritu ti jun xchi'uc ti Rioxe ti ta jloq'ues pucujetic, ja' chvinaj o ti li' xa tspas mantal ti Rioxe.

²⁹ 'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal vinique ti yo'onuc yelc'anbe li c'usuc yu'une. ¿Mi ma'uc tsc'an ti ba'yi ta xchuc li vinique yo' xcuch o yu'un yelc'anel li c'usuc yu'une? Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one icuch xa cu'un spojbel li vinique.

³⁰ 'Ti much'u chopol chil li c'usi ta jpase, ja' jcrona.

³¹ 'Chacalbeic, ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, mi tsp'isic ta pucuj ti Rioxe, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeique. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aqueic o ta pertonal ta sbatel osil. ³² Ti much'utic chisp'isic ta pucuj, vo'on ti co'ol crixchanoetique, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aqueic o ta pertonal ta sbatel osil.

³³ 'Ti bu onox lec li te'el lo'bole, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. Yech'o un nopic lec c'u x'elan ats'unbalic ti chopol chavilicone, yu'un naca lec li c'usitic ta jpase. ³⁴ Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone yu'un chopol ajolic. Yech'o ti chopol chac'opojique. Ti c'usi chanopique, ja' yech chloc' ta aveic. ³⁵ Ti much'u lec yo'one lec li c'usi chloc' ta yee yu'un lec ti c'usi tsnope. Ti much'u chopol li c'usi tsnope, chopol li c'usi chloc' ta yee. ³⁶ Chacalbeic noxtoc, ti jay'ech'el chopol

c'usi avalbeic lachi'ilique, ja' yech chavich'ic o castico ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe. ³⁷ Mi lec c'usi iloc' ta aveic li' ta sba balamile, ch'abal amulic chayilic ti Rioxe. Mi chopole, chavich'ic castico —x'utatic yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el Jesús
ti much'utic chopol sjolique**

(Lc. 11.29-32)

³⁸ Tey jayvo' jfariseoetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Jchanubtasvanej, ac'o quilticotic ayu'el yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic ti Jesuse.

³⁹ —Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecón jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee. ⁴⁰ Ti Jonase oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal tey tiq'uul ta yut xch'ut muc'ta choy. Ja' no'ox yech li vo'on uque, ti c'alal ximilee, oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal muculon, vo'on ti co'ol crixchanootique. ⁴¹ Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jníniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al ti Jonase, pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique. ⁴² Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich' ti ants preserentee ti nom ilic tal ta xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe srazón ti preserente Salomone. Li vo'one más to jna' razón chac c'u cha'al ti Salomone pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique.

**Ja' li' yaløj ti más tsoc sjol ti much'utic mu j'ech'eluc chich'ic
ta muc' ti Jesuse**

(Lc. 11.24-26)

⁴³ Ti c'alal chloc' ta yo'on jun crixchano ti pucuje, chbat ta xocol balamil, chba sa' bu chnaqui, pero mu sta. ⁴⁴ “Más lec chisut ech'el ta yo'on li vinique”, xi ti pucuje. Ti c'alal chc'ote, lelectic chc'ot sta li vinique. ⁴⁵ Yech'o un ti pucuje chba sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li vinique, más to tsoc sjol tajmec. Ja' no'ox yech chacha'leatic uc, vo'oxuc ti chava'iic ti c'usi chcale, mi mu xavich'icon ta muq'ue —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse*(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)*

⁴⁶ C'alal tey chlo'ilaj ta yut na ti Jesuse, ja'o ic'otic ta ti'na ti sme'e xchi'uc yits'intac yu'un chac sc'oponic. ⁴⁷ Oy much'u i'albon ti Jesuse:

—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xut.

⁴⁸ —Chcal ava'i ti much'utic co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc quits'intaque —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁴⁹ Ti Jesuse lisbichc'obtaoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.

—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el.

⁵⁰ Scotol ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc quits'intac, co'ol xchi'uc quixleltac ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo*(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)*

13 ¹ Ti Jesuse iloc' ta na, tey ba chotluc ta ti'nab. ² Ep tajmec jchi'iltactic istsob sbaic ech'el. Ti Jesuse i'och chotluc ta canova, tey xcajet ta ba vo'. Li jchi'iltactique tey lamal ta ti'nab. ³ Ti Jesuse lic sc'opon. Ep c'usitic iyal ta lo'il.

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. ⁴ Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Ital mutetic, istam. ⁵ Oy jlom ta tontic ic'ot ti bu ch'abal lec slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu pim slumal. ⁶ C'alal iq'uepe, ic'anub, itaquij, yu'un ch'abal lec yisim. ⁷ Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o. ⁸ Oy jlom ta lequil balamil ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Oy iyac' cien, oy iyac' oxvinic (60), oy iyac' lajuneb xcha'vinic (30). ⁹ Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj c'u yu'un iyal lo'il ti Jesuse*(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)*

¹⁰ Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique, c'alal jtucticotic xa xchi'uc ti Jesuse —¿C'u yu'un ti mu jamluc xavalbe li jchi'iltactique? —xcuticotic.

¹¹ —Li vo'oxuque jamal lacalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li yantique mu jamluc chcalbeic. ¹² Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique, más ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatc ta jmoj. ¹³ Yech'o ti ta lo'il no'ox chcalbeique. Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj sbaic. ¹⁴ Ja' ic'ot ti c'usi ists'iba ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee:

Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque, pero mu xa'ibeic smelol.

Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol xchi'uc mu xilic.

¹⁵ Yu'un stoyoj sbaic.

Yu'un mu xictaic spasel li c'usitic chopole,
yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,

xi ti Rioxe, xi onox ti Isaías.

¹⁶ 'Li vo'oxuque layac'beic xa bentisyon ti Rioxe yech'o ti avilic xa li c'usitic ijase, ava'iic xa li c'usitic icale. ¹⁷ Ta melec chacalbeic, ep yaj'alcoptac Riox xchi'uc ep ti much'utic lec yo'onic ti ta más vo'nee ti tsc'an ox tsq'uelic ti c'usitic ta jase, pero muc xa xilic. Tsc'an ox cha'iic ti c'usitic chcale, pero muc xa xa'iic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi smelol li jvajtrigoe

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ 'A'ibeic c'usi smelol ti lilo'ilaj ta scuenta jvajtrigoe. ¹⁹ Jlom mu xa'ibeic smelol ti tsc'an tspacec ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe. Ja' yech smelol li bec' trigo ti ic'ot ta bee. ²⁰ Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. ²¹ Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilibajinatique, ora chicta sbaic. ²² Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe, pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. ²³ Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ti iyac' ciene, ti iyac' oxvinique (60), ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe, ti lec xa'ibeic smelole. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch'ilibajinatic, mu xicta o sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta trigo xchi'uc jobel

²⁴ Ti Jesuse iyalbe jun lo'il noxtoc li jchi'iltactique.

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspacec ta mantal ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ba svaj strigo ta yosile. ²⁵ C'alal vayem xa scotolique, ital scronta. Tal svaj jobel yo' bu svajoj strigo li vinique. Ti c'alal laj svaj jobel li scrontae, ibat. ²⁶ Ich'i li trigoe, ibeq'uin. Ja'to ivinaj li jobele. ²⁷ “Totic, ¿mi mu nacauc trigo avaj ta avosile? Iquilticotic nax ti capal ta jobele”, xiic li smozotaque. ²⁸ “Taje jcronta isvaj”, xi. “¿Mi chba jbulticotic li jobele?”, xiic li smozotaque. ²⁹ “Mu ya'uc ba abulic naca me capluc abulic loq'uel li jtrigoe. ³⁰ Tey ac'u ch'iuc xcha'tosol. C'alal sta yora chich' loq'uele, c'alal yolel sloq'uele, t'ujic loq'uel ba'yuc li jobele, chuquic yu'un chachiq'uc. Ts'acal to xaloq'uc li trigoe, xamajic, xach'olic ta stenal, ta xcutic li jloc'trigoetique”, xut smozotac li yajval osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya*(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)*³¹ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic noxtoc c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. Ac'u mi muc bu ep lavie pero ta to xp'olic. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun vinic ti toyol ibate. ³² Li bec' mustisyae más biq'uit chac c'u cha'al sbec' yan ts'unubiletic. Pero c'alal xch'ie, más toyol chbat. Chtal mutetic, tey tspas stso'opic ta sc'obc'obtac —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan*(Lc. 13.20-21)*³³ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. Oy syu'el, xu' tslecubtas o avo'onic yo' xapasic o li c'usitic leque. Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut pane. Ac'u mi jset' no'ox xac'be svuquesobil xch'ut vucub te' arina li antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse*(Mr. 4.33-34)*

³⁴ Ti Jesuse naca ta lo'il iyalbe li jchi'iltactique pero oy smelol ti c'usitic iyale. ³⁵ Yu'un ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee.

Naca ta lo'il chalbe li crixchanoetic.

Li c'usitic chale muc bu xca'itic o yech ta spasel balamil, xi onox ts'ibabil ta sc'op Riox.

Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi smelol li trigoe xchi'uc li jobele

³⁶ Ti Jesuse isc'opon comel li jchi'iltactique, i'och ta yut na. Li'ochoticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotic.

—Alo ca'iticotic c'usi smelol li lo'il scuenta jobel avale —xcuticotic.

³⁷ —Li jvajtrigoe, vo'on ti co'ol crixchanoetic. ³⁸ Li cosile ja' sjunlej li balamile. Li trigoe ja' ti much'utic ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Li jobele ja' ti much'utic chopol c'usitic tspasique. ³⁹ Li jcrona ti isvaj jobele, ja' ti totil pucuje. Ti yora chich' loq'uele, ja'o c'alal xlaj li balamile. Li jloc'trigoetic ja' ti anjeletic. ⁴⁰ Ti c'u x'elan istsobic ti jobele, ti ixchiq'uique, ja' yech chc'ot c'alal xlaj li balamile. ⁴¹ Vo'on ti co'ol crixchanoetic, ta jtac tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ti much'utic tsoebe sjol li xchi'ile xchi'uc scotol ti much'utic chopol c'usitic tspasique. ⁴² Tstenic ochel ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic. ⁴³ Yan ti much'utic lec yo'onique ch-ac'bat xjobalic c'alal teyic xa yo' bu tspas mantal ti Jtotic Riox ta vinajele,

yu'un ja' xch'amaltac. Ti xojobalique co'ol xchi'uc xojobal c'ac'al. Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il ti mucul ista epal taq'uin ti jun viniq

⁴⁴ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, mu xa c'usi palta chava'iic, xamuyubajic xa tajmec. Co'ol xchi'uc jun vinic ti mucul ista epal taq'uin ta jset' osile. Xmuyubaj xa tajmec. Tey no'ox ixcha'muc comel, ja' ba xchon scotol li c'usuc yu'une, ja' isman li jset' osil yo' bu mucul li taq'uine —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jp'ej perla

⁴⁵ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, xamuyubajic tajmec. Co'ol xchi'uc jun jmanolajel ti tsc'an tsman perlaetic ti toyol stojole. ⁴⁶ C'alal iyil jp'ej ti leclec sbae, xmuyubaj xa tajmec. Ba xchon scotol li c'usuc yu'une, ja' isman —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jtsac-choyetic

⁴⁷ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:

—Chcal ava'iic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ti Rioxe co'ol xchi'uc jtsac-choyetic ya'el ti sjipojic ta nab snuti'ique ti ep tajmec choy ocheme. ⁴⁸ Li jtsac-choyetic, mi inoj li snuti'ique, ta snitic loq'uel ta ti' nab, ta st'ujic li choye. Ti bu leque chaq'uic ta moch. Ti bu chopole ta stenic ech'el. ⁴⁹ Ja' yech tspas ti Rioxe ti c'alal x'el li balamile. Ta stac tal ti anjeletique, chtal st'ujic li crixchanoetic. Slecoj chaq'uic ti much'utic chopol sjolique, slecoj chaq'uic ti much'utic lec yo'onique. ⁵⁰ Ti much'utic chopol sjolique chteneic ochel ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xu' xa chalic a'yuc sc'op Riox ti yajchanc'optac Jesuse yu'un ya'yojic xa scotol

⁵¹ —¿Mi ava'ibeic smelol scotol ti c'usitic icale? —xiyutoticotic ti Jesuse.

—Cajval, ica'iticotic —xcuticotic.

⁵² —Ti ava'ibeic xa smelole, co'oloxuc xchi'uc jun vinic ya'el ti oy scotol c'usi chtun yu'une. Yu'un ja' iyich' comel ti c'usuc yu'un ti ánima stote. Oy onox c'usuc yu'un uc. Yech'o un oy scotol ti c'usi chtun yu'une. Ja' no'ox yechoxuc uc, ava'yojic ti c'usitic i'albatic yu'un Riox ti vo'ne moletique xchi'uc ti c'usitic ja' to lalcalbeique. Yech'o un xu' chavalic a'yuc c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, iloc' teyo'e. ⁵⁴ Ibat ta steclumal ta Nazaret. I'och ta templo teyo'e, tey ichanubtasvan. Ti much'utic iya'iique xch'ayet xa yo'onic.

—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista syu'el ti scotol c'usi xu' tspase? ⁵⁵ Pero ja' screm li carpinteroe, ja' yol li María. Ja' sbanquiliic li Jacoboe, xchi'uc li Josee, xchi'uc li Simone, xchi'uc li Judase. ⁵⁶ Ja' xibnelic noxtoc li antsetic ti li' nacajtic jchi'uctique. ¿Bu ixchan scotol ti x'elan tspase? —xut sbaic.

⁵⁷ Muc xch'unic ti ja' stacoj tal ti Rioxe.

—Ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique xchi'uc ta snaique, mu x'ich'batic ta muc' —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁵⁸ Ta steclumal ti Jesuse muc bu ep iyac' iluc slequilal syu'elal, ja' ti muc xch'unic ti tacbil tal yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 ¹ Ti covierno Erodese iya'i ti ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un vinajem sc'oplal.

² —Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy syu'ele —xut ti xchi'iltac tey ta opisinae.

³ Ja' ta smantal ti Erodese ti itsac ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut chuclebale yo' mu xtae o ta milel yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine.

⁴ —Ma'uc yech chal li leye ti apojbe yajnil lavits'ine —x'utat yu'un Juan ti Erodese.

⁵ Ti Erodese yo'onuc smil ti Juane pero ix'i o to'ox ti jchi'iltactic ta israelale, yu'un xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Rioxe. ⁶ Ts'acal to c'alal iloc' sjabilal ti Erodese, ispas sq'uinal. Ti tseb Erodíase i'ac'otaj. Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec iyil ti Erodese xchi'uc ti much'utic tey tsobolique.

⁷ —C'anbon ti c'usi chac'ane, lojriox chacac'be —xut tseb ti Erodese.

⁸ Ti tsebe ba sjac'be sme' ti c'usi tsc'anbe ti Erodese. C'alal i'albat ti c'usi tsc'ane, ba yalbe ti Erodese:

—Ja' ac'bon tal ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xut.

⁹ Ti Erodese iyat yo'on. Ta scoj ti isva'an ta rextico ti Rioxe, xchi'uc ti ya'yojic ti much'utic tey xchi'uc ta mexae, yech'o un iyal ti xu' chich'be sjol ti Juane. ¹⁰ Ja'o istac ech'el yajsolterotac ti ac'u ba stuch'beic tal sjol ti Juan ta chuclebale. ¹¹ Ispachbeic tal ta plato, iyac'beic ti tsebe. Ti tsebe ba yac'be sme'.

¹² Ic'ot yajchanc'optac ti Juane, ay sloq'uesic, ba smuquic. Ba yalbeic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Ti Jesuse iya'i ti ip'ise ta Juan yu'un ti Erodese, i'och ech'el ta canova, ibat ta xocol bamil. C'alal iya'iic ti jchi'iltactic ta israelale ti ibat xa ti Jesuse, oy jayib jteclum iloq'uic ech'el, ba staic. ¹⁴ Ti c'alal liloc'oticotic ta canovae, tey xa tsobol ep crixchanoetic c'ot jtaticotic. Ti Jesuse isc'uxubin, iyet'esbe xchamel ti jchameletic tey capalique. ¹⁵ C'alal ch-ic'ub xa'ox osile —Li'toe xocol bamil. Imal xa c'ac'al noxtoc. Más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba sman sve'elic ta naetic —xcuticotic ti Jesuse.

¹⁶ —Mu persauc xbatic. Mac'linic vo'oxuc —xiyutoticotic.

¹⁷ —Mu c'usi oy cu'unticotic. C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy li' quich'ohticotic —xcuticotic.

¹⁸ —Ich'ic tal —xiyutoticotic.

¹⁹ Ti Jesuse iyalbe ti jchi'iltactique ti ac'u chotlicuc ta stentejtique. Ixch'am ti vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye, isq'uel vinajel, “colaval” xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac noxtoc ti choye. Liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti crixchanoetique. ²⁰ Ive' scotolic, lec inojic. Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj lajcheb moch ti sovrae. ²¹ Oy nan vo'miluc viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Ts'acal to —Ochanic ech'el ta canova, t'ab batanic ta jech nab —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ti Jesuse stuc xa isc'opon comel ti crixchanoetique. ²³ Ti c'alal laj sc'opon comele, imuy ta vits, ba sc'opon Riox. C'alal i'ic'ube, stuc tey ta vits ti Jesuse. ²⁴ Li vo'oticotique o'lol xa'ox nab xiloc'oticotic ech'el. Ital tsots ic' ta quelavticotic, xyuc'yon xa tajmec li nabe. Mu xa xanav ti canovae. ²⁵ C'alal po'ot xa'ox sacube, listaoticotic ta o'lol nab ti Jesuse. Iquilticotic ti chanav tal ta yoc ta ba name. ²⁶ Ti c'alal iquilticotique, lixi'oticotic. Xcac'ticoticuc me ch'ulelal. Xi'avlajetoticotic xa tajmec.

²⁷ Ora ic'opoj ti Jesuse:

—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic —xiyutoticotic.

²⁸ —Cajval, mi yech chaval ti vo'ote, alo ti xu' chital ta ba nab uque, chtal jnupot —xi li Pedroe.

²⁹ —La' —x'utat.

Iloc' ta canova li Pedroe, ixanav ta yoc ta ba nab, ba snup ti Jesuse. ³⁰ C'alal iya'i ti tsots iq'ue, ixi'. Chmuc xa'ox yalel ta vo'.

—iCajval, coltaon! —xut.

³¹ Ti Jesuse ora itsacbe sc'ob.

—¿C'u yu'un ti chaxi'e? ¿Mi mu to bu ach'unoj ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utat.

³² C'alal i'ochic ta canovae, ipaj li iq'ue. ³³ Vo'oticotic ti teoticotic ta yut canovae ijquejan jbatiticotic, iquich'titicotic ta muc' ti Jesuse.

—Ta melez vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xcutiticotic.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse

(Mr. 6.53-56)

³⁴ Ti c'alal lic'ototicotic ta Genesaret ta jech nabe, tey liloc'oticotic ta canova. ³⁵ Ti jchi'iltactic ta israelale ti tey nacajtique iyojtiquinic ti ja' ti Jesuse. Ora ivinaj ta sjunlej Genesaret ti tey ic'ot ti Jesuse. Iyic'beic tal scotol jchameletic. ³⁶ Oy jlom jchameletic isc'anbeic ti Jesuse ti ja' no'ox ac'u yac' ta piquel ti sne spimilc'u'e. Ti much'utic ispique i'ech' o ti xchamelic uque.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe

(Mr. 7.1-23)

15 ¹ Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' liquemic ech'el ta Jerusalene. C'ot sjac'beic ti Jesuse:

² —¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic lavajchanc'optaque chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne moletique? Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique jal ispoc sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic.

³ Itac'av ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe, ti ja' chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique? ⁴ “Ich'o ta muc' atot ame”, xi ti Rioxe. “Mi oy much'u chopol c'usi chalbe li stot sme'e, milic”, xi. ⁵⁻⁶ Yan li vo'oxuque chachanubtasvanic ti ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi iyalbeic xa yech ti stot sme'ique ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li stot sme'ique. Ti x'elan chavalique, ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan smantalic ti vo'ne moletique. ⁷ Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

⁸ Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti chiyich'ic ta muq'ue, mu sjunuluc yo'onic.

⁹ Smantal no'ox crixchano ti ta xchanubtasvanic oe, mu vo'onicon caloj,

xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁰ —Jchi'iltactic, nopojanic tal. La' a'yic li c'usi chcale. ¹¹ Li c'usitic chalajesique muc bu chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Ja' chata o amulic li c'usitic chopol chavalique —xi.

¹² Vo'ototic li yajchanc'opoticotique linopojoticotic ech'el yo' bu ti Jesuse.

—¿Mi ana'oj ti chopol iya'i jfariseoetic ti x'elan avalbee? —xcuticotic.

¹³ —Li jfariseoetique chalic ti mu persauc xach'unic scotol ti c'usitic yaloj ti Jtot tey ta vinajele. Yech'o un ta onox xch'ay sc'oplalic chac c'u cha'al chich' bulel ts'i'lel. ¹⁴ Yech'o un mu me xavat avo'onic. Yu'un co'olic xchi'uc ma'sat ti yo'onuc yac'be yil be li xchi'il ta ma'satile. Pero mi co'ol ma'satetique, co'ol chp'ajic ta ch'en —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵ —Alboticotic smelol li lo'il avale —xi li Pedroe.

¹⁶ —¿Mi muc xava'ibeic smelol ya'el uc? ¹⁷ ¿Mi mu xana'ic ya'el ti ta ach'utic no'ox chc'ot li c'usitic chalajesique, ti chatsa'taic loq'uele? ¹⁸ Yan li c'usitic chopol chavalique, ta avo'onic chlic tal, ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. ¹⁹ Li crixchanoetique ta yo'onic onox tsnopic li c'usitic chopole. Chmilvanic, tsa' yantsic, tsa' yajmulic, ch-elc'ajic, tsnopic c'op, tol xlo'iltavanic. ²⁰ Li c'usitic chopol li'i ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Mi ja' no'ox muc bu jal chapoc ac'obic c'alal chave'ique, muc bu chata o amulic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xch'unoj jun jcanaanil antse

(Mr. 7.24-30)

²¹ Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li Sidone. Libatoticotic uc. ²² Tey ic'ot jun jcanaanil ants. Ti antse iyapta ti Jesuse:

—Totic, smom David, c'uxubinbon li jtsebe yu'un ochem pucuj ta yo'on. Abol sba tajmec —xi.

²³ Ti Jesuse muc xtac'av.

—Abulajan taco ech'el li antse yu'un tsots chiyaptaotic —xcuticotic.

²⁴ —Li vo'one ja' no'ox tacbilon tal scuenta jchi'iltac ta israelal yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic —x'utat yu'un Jesús ti antse.

²⁵ Ti antse isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.

—Totic, loq'uesbon pucuj ta yo'on li jtsebe —xut.

²⁶ —Oy onox xava'i lo'il ti chopol mi ta jpojbetic spanic li unetique, mi ja' chcac'betic slajes li c'ox ts'i'etique —x'utat yu'un chq'uele c'u x'elan chtac'av.

²⁷ —Yecha'a, totic. Pero oy onox chp'aj xch'uch'ulil spanic ta yolon smexa li unetique. Ja' tstamic li c'ox ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi ti antse.

²⁸ —Chquil ti sjunul avo'on ach'unoj ti oy jyu'ele. Ac'u c'otuc li c'usi ac'anbone —x'utat yu'un Jesús ti antse.

Ora iloc' pucuj ta yo'on ti stsebe.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel jchameletic ti Jesuse

²⁹ Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta ti'nab tey no'ox ta estado Galilea. Imuy ta vits, ichoti. ³⁰ Tey ic'otic epal crixchanoetic yo' bu ti Jesuse. Yic'ojic c'otel coxoetic, xchi'uc ma'satetic, xchi'uc uma'etic, xchi'uc ti much'utic tuncoe, xchi'uc yan jchameletic. Tey c'ot yaqu'ic yo' bu ti Jesuse. Iyet'esbe xchamel scotol ti jchameletique. ³¹ Ti jchi'iltactique xch'ayet xa yo'onic ti c'alal iyilic ti ijam xa yeic ti much'utic uma'etic to'oxe, ti lec xa yoc sc'obic ti much'utic tunco to'oxe, ti lec xa chanavic ti much'utic coxoetic to'oxe, ti ijam xa satit ti much'utic ma'satetic to'oxe. Ti Riox quich'ojtic ta muc' vo'otic li j'israelotique, lec ibat sc'oplal.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil viniquetic ti Jesuse

(Mr. 8.1-10)

³² Ti Jesuse listsoboticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.

—Toj abol sbaic chquil li jchi'iltactic li'i, yu'un yoxibal xa c'ac'al li jchi'uctique, mu xa c'u slajesic. Ti mi ta jtac ech'el ta snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al xlubtsajic ta be —xiyutoticotic.

³³ —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta xocol balamile ti ta jmac'linticotic o li epal crixchanoetique? —xcuticotic.

³⁴ —¿Jayp'ej to li jpantique? —xiyutoticotic.

—Vucp'ej xchi'uc jaycot c'ox choy —xcuticotic.

³⁵ Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuque. ³⁶ Ixch'am ti vucp'ej pane xchi'uc ti choye, “colaval”, xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac noxtoc ti choye, liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti crixchanoetique. ³⁷ Ive' scotolic, lec inojic. Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj vucub moch ti sovrae. ³⁸ Oy nan chanmiluc viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil. ³⁹ Ti c'alal laj ve'icuque —Batanic xa un —xut crixchanoetic ti Jesuse.

Ja'o li'ochoticotic ta canova xchi'uc ti Jesuse. Libatoticotic ta sts'el jteclum Magdala.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic mi oy syu'el Jesús ti jfariseoetic xchi'uc ti jsaduceoetic

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 ¹ Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' jsaduceoetic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique.

—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jqueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic.

² Itac'av ti Jesuse:

—C'alal ch-ic'ube, “ti oc'obe q'uepel yu'un tsoj li vinajele”, xachiic. Yu'un onox q'uepel. ³ Ta sobe “chtal vo' tana. Tsoj li vinajele, macal osil”, xachiic. Yu'un onox ta xtal. Xavilic c'u x'elan li vinajele pero ti avalojique, ja' mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe. ⁴ Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Tey lamal iscomtsan crixchanoetic ti Jesuse, libatoticotic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic ti p'ijicuc me, ti mu me ya'uc xch'unic ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique

(Mr. 8.14-21)

⁵ Lic'ototicotic ta jech nab xchi'uc ti Jesuse. Vo'otiticotic li yajchanc'opoticotique muc jna' xquich' jpanticotic.

⁶ —Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique —xiyutoticotic ti Jesuse.

⁷ —Ti x'elan chale, ja' nan ti muc jna'tic tal ti jpantique —xcut jbaticotic.

⁸ Ti Jesuse sna'oj c'usi icalbe jbaticotic.

—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele. ⁹ Yu'un ich'ay xa xava'iic ti vo'p'ej no'ox pan ive'ic o ti vo'mil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic sovrae. ¹⁰ Yu'un ich'ay xa xava'iic noxtoc ti vucp'ej no'ox pan ive'ic o ti chanmil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic sovrae. ¹¹ Yech'o ti mu to xava'ibeic smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pan ti “q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique”, xacutique —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹² Ica'ibeticotic smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pane. Ja' no'ox iyal ti p'ijicoticotic ti mu me jch'unticotic ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique. Yu'un chalic ti mu persauc jch'untic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Libatoticotic ta sts'el jteclum Cesarea de Filipino xchi'uc ti Jesuse.

—¿C'usi van cabtel yalojic li jchi'iltactique, vo'on ti co'ol crixchanootique? —xiyutoticotic.

¹⁴ —Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Eliasote. Jlom chalic ti vo'ot Jeremíasote. Jlom chalic ti vo'ot yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee ti yu'un nan icha'cuxie —xcuticotic.

¹⁵ —Li vo'oxuque, ¿c'usi cabtel ti avalojique? —xiyutoticotic.

¹⁶ —Vo'ot Cristoot ti yalaj Riox chapasoticotic ta mantale. Vo'ot Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul ta sbatel osile —xut li Simon Pedroe.

¹⁷ Itac'av ti Jesuse:

—Simón, screm Jonás, yac'ojbot bentisyon ti Rioxe. Yu'un ma'uc crixchano isyules ta ajol li c'usi cabtele. Ja' isyules ta ajol ti Jtotic Riox ta vinajele. ¹⁸ Li vo'ote ti Pedro icac' abie, yu'un ep to ta xch'unic avu'un ti vo'on tal jtoj amulique. Ta persa chc'ot yech. Ac'u mi yo'onuc xch'ay jc'oplal ti pucuje pero mu xch'ay yu'un. ¹⁹ Vo'ot chcom ta aba ti chavalbe ya'i crixchanoetic c'u x'elan xu' chc'otic yo' bu ti Rioxe. Ti much'utic mu xavac' ta pertonale mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech mu x'aqueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic chavac' ta pertonale, ch-aqueic ta pertonal yu'un ti Riox uque —x'utat li Pedroe.

²⁰ —Mu to me much'u xavalbeic ti vo'on st'ujojon Riox chajpasic ta mantale —xiyutoticotic jcotolticotic.

Ja' li' yalaj ti iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Lic yalboticotic noxtoc ti Jesuse:

—Persa chibat ta Jerusalén yu'un tey chba cac' jvocol. Yu'un tey chistsaquic li jmeltsanejc'opetique, xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Ja' chiyaquic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

²² Li Pedroe iloc'loc' ech'el xchi'uc ti Jesuse.

—Cajval, ac'u sc'uxubinot ti Rioxe, ma'uc yech smelol ti chavich' milele —xut.

²³ Ti Jesuse isq'uelbe sat li Pedroe.

—¿C'u yu'un chach'unbe smantal ti Satanase? Mu me xapajeson. Li vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u cha'al tsnop li yan crixchanoetique —x'utat yu'un Jesús li Pedroe.

²⁴ —Ti much'utic chiyich'ic ta muqu'e, mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. ²⁵ Ti much'utic mu xiyich'ic ta muqu'e ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil.

²⁶ Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li ta sba balamile, pero mu xu' chaman abaic loqu'el li ta c'oqu'e. ²⁷ Ta sta yora chital xchi'uc slequilal syu'elal ti Jtote, vo'on ti co'ol crixchanootique. Chixchi'inic tal anjeletic ta vinajel. Ti c'u x'elan ch-

ech'ic jujun li' ta sba balamile, ja' yech chtal jtojic ya'el. ²⁸ Ta melez chachalbeic, lavi jayvo' li'oxuque, oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvancon ta mantale, vo'on ti co'ol crixchanootique —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 ¹ Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juan yits'in Jacoboe. ² Li oxvo'e iyilic la ti iyac' xojobal ti Jesuse. Ti xojobal sate co'ol la xchi'uc xojobal c'ac'al. Ti sc'u'e sac la tajmec, co'ol la xchi'uc luz. ³ Ja'o la iyilic ti Moisesse xchi'uc ti Eliase, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.

⁴ —Cajval, lec ti li'otic oe. Mi xac'ane, ta jmeltsanticotic oxp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi la li Pedroe.

⁵ Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la scotolic. Iyac' la xojobal li lumal toque. Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.

—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Bats'i jun co'on yu'un. Xach'unbeic me li c'usitic chayalbeique —xi la.

⁶ Ti c'alal iya'iic ti oxvo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, ix'iic la tajmec, ispatan la sbaic ta lum. ⁷ Itijeic la yu'un ti Jesuse:

—Licanic, mu xaxi'ic —x'utatic la.

⁸ Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot pero stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.

⁹ Ti c'alal iyalic tale —Mu to me much'u xavalbeic ya'i ti c'usi avilique. Ja'to me xavalic a'yuc ti c'alal xicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹⁰ —¿C'u yu'un chalic li jchanubtasvanejetic ta smantal Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti ts'acal to chatale? —xutic la ti Jesuse.

¹¹ —Ta melez ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase. Ja' chtal yalbe li jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole.

¹² Chachalbeic, ti Eliase i'ay xa, pero muc xojtiquinic. Li crixchanoetique ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique, ismilic. Ja' no'ox yech chismilic uc, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

¹³ Ja' la iyul o ta sjolic ti ja' sc'oplal Juan j'ac'-ich'vo' ti iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ti c'alal iyulic yo' bu tsoboloticotic xchi'uc ti crixchanoetique, tey ic'ot jun jchi'iltic, isquejan sba ta yoc ti Jesuse.

¹⁵ —Cajval, c'uxubinbon li jcreme yu'un staoj tup'-ic'. Toj abol sba. Ep ta ech'el ic'ot ta c'oc'. Ep ta ech'el ip'aj ta vo'. ¹⁶ Iquic'be tal lavajchanc'optaque, icalbeic ti ac'u sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xut ti Jesuse.

¹⁷ —Chopol ajolic, mu onox xach'unic tajmec. ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? Ic'becon tal li creme —xiyutoticotic xchi'uc ti jchi'iltactique.

¹⁸ Ti Jesuse istac loq'uel ti pucuje. Ora iloc' ta yo'on ti creme.

¹⁹ Ti c'alal jtucticotic xae —¿C'u yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti pucuje? —xcuticotic ti Jesuse.

²⁰ —Yu'un mu to chach'unic ti vo'on chajcoltaic ta spasel scotole. Ta melez chacalbeic, ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u mi co'ol xchi'uc jp'ej bec' mustisya, pero spas xa avu'unic li c'usitic vocol ta pasele. Ja' chac c'u cha'al mi chavalic ti ac'u loc'uc li vits li'i, tspas avu'unic. Scotol xa xu' avu'unic mi ja' yech ach'unojique. ²¹ Pero li jtos pucujetic ti ijloq'uese, ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe, mi chavicta avotique —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Ti c'alal teoticotic to'ox ta Galilea xchi'uc ti Jesuse —Vo'on ti co'ol crixchanootique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic. ²³ Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

Ti c'alal ica'iticotique, icat co'onticotic tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyac' tojel aq'uel scuenta templo ti Jesuse

²⁴ Ti c'alal lic'ototicotic ta Capernaume, tey ic'otic jayvo' jtsob-tojel-aq'uel scuenta muc'ta templo.

—¿Mi chac' chib dracma lavajchanubtasvanejique? —x'utat li Pedroe.

²⁵ —Chac' —xi.

C'alal i'och ta yut na li Pedroe, ja' ba'yi ic'oponat yu'un ti Jesuse.

—Simón, ¿c'usi chanop? ¿Much'u tsc'anbe taq'uin li preserenteetic li' ta sba balamile? ¿Mi ja' tsc'anbe li xch'amalpaque, o mi yan crixchanoetic tsc'anbe? —x'utat.

²⁶ —Yan crixchanoetic tsc'anbe —xi li Pedroe.

—Ja' colem chcom li xch'amalpaque. Ja' no'ox yech li vo'on uque, mu persauc chacac' ti yechuque. ²⁷ Pero yo' mu soc o sjolique, batan ta nab, tic'o ochel ta nab li ansuelo tsacob choye. Li primero choy chanit loq'uele, jach'bo ye. Tey yumoj chata jsep estatero. Ich'o tal, ac'bo li much'utic ta stsobe. Tey batuc scuenta jcha'va'altic —x'utat yu'un ti Jesuse.

**Ja' li' yaløj ti ja' tsots yabtel chc'otic li much'utic ja' yech
yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique**

(Mr. 9.33-37; 42-48; Lc. 9.46-48; 17.1-2)

18 ¹ Ti c'alal iyac' tojel aq'uel ti Jesuse, ja'o ijac'beticotic,
vo'oticotic li yajchanc'opoticotique:

—¿Much'u junucal tsots yabtel chich' ti c'alal cha'och ta pasmantale?
—xcuticotic.

² —La' —xut jun c'ox crem ti Jesuse. Isva'an ta o'lol yo' bu
tsoboloticotique.

³ —Ta melez chacalbeic, mi chac'anic coltael yu'un ti Rioxe chac c'u
cha'al tsc'anic coltael yu'un stotic li c'oxetique, xu' cha'ochic yo' bu ta
jpas mantale. Ti mi mu xac'anic coltaele, mu xu' cha'ochic. ⁴ Mi mu
xavac' abaic ta ich'el ta muc' chac c'u cha'al mu sna' xac' sba ta ich'el ta
muc' li c'ox li'i, ja' tsots avabtel chac'otic yo' bu ta jpas mantale. ⁵ Mi
chachanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al yo'on li
c'ox li'i, chvinaj ti vo'on avich'ojicon ta muq'ue. ⁶ Yan mi chachanubtasic
ta spasel c'usi chopol junuc ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al
yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue, más lec ti lachucbaticuc
jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ochel ta mare, ti lachamicuque.

⁷ Lavi cuxuloxuc to ta sba balamile, oy onox c'usi chopol chtal ta
avo'onic. Yech'o un q'uelo me abaic, mu me vo'oticoxuc ta amulic mi tsa'
smul lachi'ilique. Mi vo'oxuc ta amulic tsa' smul lachi'ilique, abol abaic.

⁸ 'Mi ja' chata o amulic lavoc ac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo'
xa'ochic o ta vinajele. Mi avoc ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel
osile, abol abaic. ⁹ Ja' no'ox yech noxtoc mi ja' chata o amulic lasatique,
chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic no'ox
cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij

(Lc. 15.3-7)

¹⁰ 'P'ijanic me, mu me xap'ajic junuc li c'oxetic lalcalbeique yu'un
scotol xchabioj ti anjeletic ta vinajele. Ta melez chacalbeic, ti anjeletic
ta xchabivanique chc'ot sc'oponic ti Jtot tey ta vinajele. ¹¹ Vo'on ti co'ol
crixchanootique, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal cha'ochic ta c'oc' ta sbatel
osil.

¹² 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic oy cien xchije. Mi ich'ay jcotuque,
lamal chicta li noventa y nuevee ti c'alal chba sa' tal li jcot ch'ayeme.

¹³ Ta melez chacalbeic, ti muc' bu ch'ayem li noventa y nuevee, jun yo'on.
Pero mi ista li jcot ti ich'aye, más to jun yo'on. ¹⁴ Ja' no'ox yech ti Jtot
tey ta vinajele, mu sc'an ti ch-och ta c'oc' junuc li c'oxetic lalcalbeique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chcac'tic ta pertonal li jchi'iltique

(Lc. 17.3)

¹⁵ 'Ti mi oy bu ista smul avu'un junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue, ba lequill'albo atuc ti c'usi chopol ispase. Ti mi ta xch'une, lec chacomíc.

¹⁶ Ti mi mu xch'une, ic'o ech'el junuc o mi cha'vo'uc achi'il yo' oy o rextico ti c'usi avalbee. ¹⁷ Ti mi muc xach'unbatic li c'usi avalbeique, albo abaic acotolic ti c'u avepalic sjunul avo'onic avich'ojicon ta muq'ue. Comon'albeic ti c'usi chopol tspase. Mi mu xaxch'unbe acotolic noxtoque, tey comuc chac c'u cha'al yan crixchano, chac c'u cha'al jc'an-loc'-c'usiticuc ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.

¹⁸ 'Ta melec chacalbeic, ti much'utic mu xavaq'uic ta pertonal mi oy c'usi chopol ispasiqúe, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic chavaq'uic ta pertonale, ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque.

¹⁹ 'Chacalbeic noxtoc, mi oy cha'vo'oxuc ti co'ol ajolic chac'oponic ti Jtot tey ta vinajele, scotol li c'usi chac'anbeique chayac'beic. ²⁰ Mi oy atsoboj abaic cha'vo' oxvo'uc, vo'oxuc ti avich'ojicon ta muq'ue, tey jchi'ucoxuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

²¹ —Cajval, ¿jay'ech'el tsc'an chcac'be pertonal mi ista smul cu'un junuc jchi'ile? ¿Mi xu' ta vuc'ech'el no'ox? —xi li Pedroe.

²² —Muc bu chacalbe mi vuc'ech'el no'ox. Mu atbiluc jay'ech'el tsc'an chvac' pertonal. Scotol c'ac'al tsc'an chvac' pertonal —x'utat yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti muc xac' ta pertonal xchi'ile

²³ 'Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun preserente ti oy yil xchi'iltac tey ta opisinae. Li preserentee tsc'an xa sutesbel li staq'uine, yech'o un istac ta iq'uel ti much'utic oy yile. ²⁴ Ja' ba'yi ital ti much'u oy lajunmil yile. ²⁵ Li vinique mu xa sut yu'un. Yech'o un li preserentee isloq'ues mantal ti ac'u chonatuc ta mozoil scotolic xchi'uc yajnil, xchi'uc xch'amaltac, xchi'uc scotol c'usuc yu'un, yo' sut o li yile. ²⁶ Ti c'alal iya'i li vinique, isquejan sba, isc'opon li preserentee: "Totic Preserente, abulajan malabon to li quile. Chajsutesbe onox scotol", xi. ²⁷ Ic'uxubinat yu'un li preserentee, ich'aybat scotol li yile, icoltaat ech'el. ²⁸ Ti c'alal iloc' ech'el li vinique, isnup ta be jun xchi'il ti tey ta opisina uque. Oy cien yil uc. Istsac li xchi'ile, ismich'be snuc'. "Sutesbon ta ora lavile", xut. ²⁹ Li xchi'ile isquejan sba uc. "Abulajan malabon to li quile, chajsutesbe onox scotol", xut. ³⁰ Pero mu xa smala. Ba stic' ta chuquel. "Ja'to xaloq'ues mi lisutesbe scotol li yile", xut comel li jchabichuclebale. ³¹ Ti c'alal iyil li yan xchi'iltac tey ta opisinae ti istic' ta chuquel li xchi'ile, chopol iyilic. Ora ba yalbeic li preserentee. ³² Li preserentee istac ta iq'uel. "Li vo'ote chopol ajol. Ti avalbon ti

chajmalabe to lavile, yech'o un ijnop ti chajch'aybe scotole. ³³ ¿C'u yu'un ti muc xac'uxubin lachi'ile chac c'u cha'al lajc'uxubine?" xut. ³⁴ Icap li preserentee. Iyac'be ta sc'ob li much'utic ch-ilbajinvanic ta chuclebale. "Ja'to xaloq'uesic mi lisutesbe scotol li yile", xut comel li much'utic ch-ilbajinvanique.

³⁵ 'Li vo'oxuque ja' no'ox yech chaxcha'leic ti Jtot tey ta vinajel uque mi mu sjunuluc avo'on chavaq'uic ta pertonal lachi'ilique —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 ¹ Ti Jesuse c'alal laj yal chac taje, iloc' ta estado Galilea, ital li' ta estado Judeae. Tey iyul ta jech uc'um Jordán. ² Ep jchi'iltactic tijilic tal xchi'uc ep jchameletic. Ti Jesuse iyet'esbe xchamel scotol ti jchameletic ti tey tijajtíc tale.

³ Tey ic'otic jayvo' jfariseotic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique. Isjac'beic mi xu' ta xch'ac o yajnil li viniquetique ti c'usuc no'ox smul tstabeique.

⁴ Itac'av ti Jesuse:

—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti c'alal ipase yu'un Riox ti primero vinique, jun vinic jun ants ispas? ⁵ "Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique. Xcha'va'alic jun xa chc'otic", xi ti Rioxe. ⁶ Yech'o un mu xa cha'vo'uc, junic xa. Ti much'utic nupul ts'acalique jun xa ch-ileic yu'un ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁷ —¿C'u yu'un iyal mantal ti Moisesse: "Ti much'u ta xch'ac yajnile, ac'u smeltsanbe svunal ti ixch'ac xa sbaique. Li vune ja' chich' li yajnile yo' xil o ti ch'acbil xae", xi? —xutic ti Jesuse.

⁸ —Ti x'elan ists'iba comel ti Moisesse, ja' ti mu xach'unic tajmeque. Ti c'alal ismeltsan balamil ti Rioxe, ma'uc yech. ⁹ Li vo'one chcal ava'iic. Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi muc bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. Ti much'u chic' ch'acbalal antse co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.

¹⁰ —Mi yech sc'oplal ti much'utic oy yajnile, más lec ti mu ya'uc jsa' cajnilcticotique —xcuticotic vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.

¹¹ —Mu xcuch avu'un acotolic ti mu xasa' avajnilique. Ja' no'ox chcuch yu'un ti much'utic yech ac'bil yu'un ti Rioxe. ¹² Oy viniquetic ti stalel mu sa' yajnilique. Oy viniquetic ti pasbiloc ta capone. Oy viniquetic ti mu sa' yajnilique yo' xtunic o más yu'un ti Rioxe. Ti much'utic yeche, mi cha'iic ti yech tsc'an ti Rioxe, ac'u spasic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox c'oxetic ti Jesuse

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Tey yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un ac'u yac' sc'ob ta sjolic, ac'u sc'oponbe Riox. Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique ijpajecticotic ti much'utic iyiqu'uc tal ti c'oxetique.

¹⁴ —Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵ Ti c'alal laj yac' sc'ob ta sjol c'oxetic ti Jesuse, iloc' teyo'e.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Oy jun jchi'iltic c'ot sc'opon ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi lec tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xut ti Jesuse.

¹⁷ Itac'av ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti “lec avo'on”, xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe. Mi chac'an chacuxi ta sbatel osile, tsc'an chach'unbe smantal ti Rioxe —x'utat.

¹⁸ —¿C'usitic mantalil ti tsc'an ta jch'une? —xi ti vinique.

—“Mu me xamilvan, mu me xasa' avants, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il. ¹⁹ Ich'o ta muc' atot ame'. C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque”, xi li mantale —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁰ —Li c'usitic avale c'oxon to'ox lic jch'un. ¿C'usi xa ti muc bu jch'unoje? —xi ti vinique.

²¹ —Mi chac'an ti lec chayil ti Rioxe, ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon —x'utat yu'un ti Jesuse.

²² C'alal iya'i chac taje, iyat yo'on, yu'un toj ep c'usuc yu'un. Isut ech'el.

²³ —Ta melec chacalbeic, li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe. ²⁴ Chacalbeic noxtoc, co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —xiyutoticotic ti Jesuse.

²⁵ Ti c'alal ica'iticotique, xch'ayet xa co'onticotic.

—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xcuticotic.

²⁶ Ti Jesuse isq'uel jsaticotic.

—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe —xiyutoticotic.

²⁷ —Li vo'oticotique jcomtsanojticoti xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaoticoti xa. ¿C'usi chquich'ticoti li vo'oticotique che'e? —xi li Pedroe.

²⁸ —Ta meel chacalbeic, ti c'alal sta yora ta jlecubtas li balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique, tey chul chotlicon ta jmuc'ta chotleb yu'un vo'on ta jpas ta mantal scotol li crixchanoetique. Vo'oxuc ti achi'inicone co'ol ta jpastic mantal. ²⁹ Scotol ti much'utic muc ta ael yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi xibneltac, mi smuctac, mi stot, mi sme', mi xch'amaltac, mi yosil, yu'un ti yich'ojicon ta muq'ue, vo'on chcac'beic cien ta ech'el sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique. Ta xcuxiic ta sbatel osil noxtoc.

³⁰ Ep ti much'utic totil yalojic lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic muc bu ich'bilic ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un mu sna' stoy sbaic —xiyutoticoti ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta ti much'utic i'abtejic ta uvatique

20 ¹ Ti Jesuse liyalboticoti jun lo'il: —Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic sts'unoj ep uvae. Sob iloc' ech'el, ba sa' tal yaj'abteltac. ² Ti c'alal istae, iyalbe ti tsto'oj jun denario ta c'ac'ale. Istac ech'el ta uvatic. ³ Ti c'alal ista baluneb orae; iloc' ech'el noxtoc li yajval uvae. Tey va'ajtic ista viniquetic ta ch'ivit, ch'abal yabtelic. ⁴ “Ba coltaicon yu'un oy jts'unoj uva. Lec chajto'ojic”, xut. Li viniquetique ixch'unic li abtele. ⁵ Li yajval uvae iloc' ech'el noxtoc ta ol c'ac'al, ba sa' tal yan yaj'abtel. Iloc' noxtoc ta oxib ora xmal c'ac'al. Ja' yech ispas juju'ech'el. ⁶ Iloc' ech'el noxtoc ta vo'ob ora xmal c'ac'al. Tey ista viniquetic, ch'abal yabtelic. “¿C'u yu'un ti li' xava'etic sjunul c'ac'ale?” xut. ⁷ “Yu'un muc much'u xiyc'oticoti ta abtel”, xiic. “Ba coltaicon yu'un oy jts'unoj uva. Lec chajto'ojic”, xut. ⁸ Ti c'alal ch-ic'ub xa'ox osile, iyalbe ti yajq'uel j'abtele: “Ic'o sutel tal scotol li caj'abtele, ac'bo stojolic. Ja' ba'yi xatoj li much'utic ts'acal to italique. Ts'acal to xatoj li much'utic ba'yi italique”, xut. ⁹ Ja' ba'yi italic li much'utic ta vo'ob xa ora itsac yabtelique. Jujun denario itojatic. ¹⁰ Ti c'alal italic li much'utic ba'yi itsac yabtelique, isnopic ti más chto'ojatic, pero co'ol yepal itojatic. ¹¹ Ti c'alal iyich' stojolic li much'utic sob istam yabtelique, iscapanic o li yajval abtele. ¹² “Jun xa no'ox ora i'abte'j li much'utic ts'acal to italique, pero co'ol yepal ato'ojicoti. Li vo'oticotique sjunul c'ac'al li'abte'joticoti. C'ux c'ac'al ica'iticoti. Liluboticoti tajmec”, xiic. ¹³ “Mu chopluc ti x'elan lajcha'leique. Yu'un ba'yi icaltic ti jun denario chajto'ojic ta c'ac'ale. ¹⁴ Ich'o ech'el latojolic, batanic. Yu'un yech co'on ti co'ol chajto'oj acotolique. ¹⁵ Xu' jpas ti c'usi sc'an co'on xchi'uc li c'usuc cu'une. Mu me xacapic o ti x'elan ij'pase”, xi li yajval abtele. ¹⁶ Ti c'u x'elan iyic'

ep yaj'abtel li yajval abtele, ja' no'ox yech ta xquic' scotol crixchanoetic pero mu scotolicuc sc'anic pasel ta mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti much'utic jt'ujoj chtunic cu'une. Mi muc bu ich'bilic ta muc' lavie, ja' tsots yabtel chc'otic yo' bu ta jpas mantale, yu'un mu sna' stoy sbaic. Yan ti much'utic totil yalojic lavie, ja' mu c'u stu chc'otic yo' bu ta jpas mantale yu'un ta stoy sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Ti c'alal litaloticotic li' ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse, listsoboticotic ta ti'il be jlajchava'alticotic ti yajchanc'opoticotique.

¹⁸ —Ana'ojic ti chibatic ta Jerusaleme. Vo'on ti co'ol crixchanootique tey chi'aq'ue entrucal ta stojol li totil paleetique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'uic ta milele.

¹⁹ Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale.

Chislabanic, chiyac'beic arsial, ja'o chisjipanic ta cruz. Chicham, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbe Jesús ti sme'ic Jacoboe xchi'uc ti Juane

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Ti yajnil Zebedeoe tsobol ic'otic xchi'uc scremotic, c'ot sc'oponic ti Jesuse. Li scremotique ja' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse. Ti sme'ique isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc yu'un oy c'usi tsc'anbe.

²¹ —¿C'usi chac'an? —x'utat ti jmeme'tique.

—Alo jp'eluc amantal ti co'ol chachoti xchi'uc li cha'vo' jcreme, jun ta abats'ic'ob, jun ta asurto, ti c'alal cha'och ta pasmantale —xut ti Jesuse.

²² —Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac' avocolic, mi xu' chavich'ic milel chac c'u cha'al chquich' milel li vo'one? —x'utatic li cha'vo' jchi'ilticotique.

—Xu' —xiic.

²³ —Ta melez ta onox xavac' avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one. Chavich'ic milel noxtoc. Pero mi chac'an chachotiic junuc ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti Jtote ti much'utic tey ta xchotiique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²⁴ Ti c'alal ica'iticotic, vo'oticotic li lajunvo'oticotique, lic jcapanticotic o li Jacoboe xchi'uc li Juane. ²⁵ Ti Jesuse listsob jcotolticotic.

—Ana'ojic c'u x'elan tspace li preserenteetic ta yantic nacione. Ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspace. ²⁶⁻²⁷ Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantaliique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique. ²⁸ Ja' chanic chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti co'ol crixchanootique, muc bu tal pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un tal

tunicon yu'un scotol crixchanoetic. Tal cac' jba ta milel ta scoj amulic yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osile —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Ti c'alal liloc'oticotic tal ta jteclum Jericó xchi'uc ti Jesuse, ep jchi'iltactic tijajtic talel. ³⁰ Tey chotajtic ta ti'ilbe cha'vo' jchi'iltic, ma'satetic. C'alal iya'iic ti tey ch-ech' ti Jesuse, iyaptaic:

—iCajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.

³¹ Ti crixchanoetique ispajesic.

—iAnchanic! —xutic tajmec ti ma'satetique.

Pero más to tsots i'avanic:

—iCajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.

³² Va' xi ti Jesuse. I'albatic ti ac'u talicunque.

—¿C'usi chajcha'leic un? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³³ —Cajval, abulajan jambon li jsaticotique —xiic.

³⁴ Ti Jesuse isc'uxubin, ispicbe ti satique. Ora ijam ti satique, nap'al italic uc.

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 ¹ Ti c'alal po'ot xa'ox xiyuloticotic li' ta Jerusalene, tey li'ech'oticotic tal ta ts'el Betfajé ta yoc vits Olivotic. Ti Jesuse istac ech'el cha'vo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op.

² —Batanic le' ta parajele. Tey no'ox chucul chataic jcot me'burro xchi'uc yol. Jitunic, nitic tal. ³ Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burroe, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une. “Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora”, xavutic —x'utatic ech'el yu'un ti Jesuse.

⁴ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.

⁵ Jchi'iltactic, ta la xtal ti much'u chispasotic ta mantale.

Lec la yo'on, mu la sna' stoy sba.

Cajal la ta yol burro ch-och tal,

xi onox ti yaj'alc'ope.

⁶ Ibat li cha'vo'e, ixch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti Jesuse. ⁷ Isnitic tal xchi'uc yol ti burroe. Iyac'be stasin spimilc'u'ic. Iscajlebin tal ti Jesuse.

⁸ Ep tajmec ti much'utic isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom isc'asic yanal te', iyaquic ta be yu'un iyich'ic ta muc'. ⁹ Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan scotolic.

—iColiyalbotic Riox ti ja' tal spasotic ta mantal li smom Davide! iLec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! “Colaval, Cajval”, chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele —xiic.

¹⁰ Ja' yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Scotol ti much'utic li' ta yutil jteclume —¿Much'u le'e? —xiic, xnechetic xa tajmec.

¹¹ —Ja' li Jesuse, li yaj'alc'op Rioxe ti liquem tal ta Nazaret ta estado Galileae —xiic ti jchi'iltactic xchi'inojic tal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Ti Jesuse ibat ta stemplo Riox. Isnuts loq'uel scotol ti jchonolajeletic tey ta ti' muc'ta temploe. Isbutq'uinbe smexaic ti jeltaq'uinetique. Isbutq'uinbe xilaic ti jchonpalomaetique.

¹³ —“Li jnae ja' scuenta chtal ataicon o ta c'oponel”, xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. Li vo'oxuque snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic ti jchonolajeletique.

¹⁴ Tey ic'ot ma'satetic xchi'uc coxoetic ta ti' templo yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse isjambe sat ti ma'satetique, islecubtasbe yoc ti coxoetique. ¹⁵ Tey jayvo' totil paleetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Iyilic ti c'usi ispas ti Jesuse. Iya'iic ti tsots chc'opojic ti c'ox cremotique: “Coliyalbotic Riox ti ja' tal spasotic ta mantal li smom Davide”, xi ti c'oxetique. Icapic o ti moletique.

¹⁶ —¿Mi xava'i c'usi chalic li c'ox cremotique? —xutic ti Jesuse.
—Xca'i —xi—. ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ti ja' yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe:

Li c'oxetique más lec chalic ac'oplal,
xi onox ts'ibabil? —xi ti Jesuse.

¹⁷ Iloc' li' ta Jerusalén ti Jesuse, ibat ta Betania. Tey ivay.

Ja' li' yaloj ti itaquij ti ic'uxe ti ch'abal sate

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Sob ta yoc'omal isut tal noxtoc li' ta Jerusalén ti Jesuse. Ivi'naj ta be. ¹⁹ Iyil jtec' ic'ux ta ti'il be, ba sq'uel mi oy sat, pero ch'abal, naca no'ox yanal. Ti Jesuse iyal ti mu xa bu tsatin oe.

Ora itaquij. ²⁰ C'alal iquilticotic li vo'oticotique, xch'ayet xa co'onticotic.

—¿C'u yu'un itaquij ta ora li ic'uxe? —xichioticotic.

²¹ —Ta melec chacalbeic, mi chach'unic ti vo'on chajcoltaique, mi mu xhibetuc avo'onique, tspas avu'unic li c'usitic vocol ta pasele; mu c'ajomuc no'ox tspas avu'unic chac c'u cha'al ijcha'le li ic'uxe. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u loc'uc li vits li'i, ti ac'u t'ubuc ta mare, tspas avu'unic. ²² Scotol ti c'usi chac'anbeic ti Rioxe, mi j'ech'el ach'unojic ti chayac'beique, ta onox xavich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan tspase

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Ti Jesuse c'alal iyul ta ti' muc'ta templo li' ta Jerusalene, lic chanubtasvanuc. Tey ic'otic ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.

—¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic ti Jesuse.

²⁴ —Oy c'usi chajac'beic uc. Mi chavalbecon ti c'usi chajac'beique, chacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase. ²⁵ ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi crixchano? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Xalxalbe xa sbaic:

—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe, “¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?” xi bi'a. ²⁶ Mi chcaltic ti ta smantal crixchanoe, xi'el sba. Yu'un li jchi'iltactique xch'unojic scotolic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane —xut sbaic.

²⁷ Yech'o un —Mu jna'ticotit —xiic.

—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase.

²⁸ ¿C'usi chanopic? Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' screm jun vinique. “Crem, batan ta abtel ta uvatic”, xut li june. ²⁹ “Mu jc'an xibat”, xi. Ts'acal to isnop ti chbate, ibat. ³⁰ Iyalbe li jun screm noxtoque. Ja' no'ox yech iyalbe chac c'u cha'al iyalbe li june. “Tot, chibat”, xi. Pero muc xbat. ³¹ Li vo'oxuque ¿c'usi chanopic? Li cha'vo' cremotique ¿much'u junucal ti ixch'unbe smantal li stotique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Ja' li much'u ba'yi iyich' albele —xiic.

—Ta melec chacalbeic, chavalic ti chopol tajmec li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique, pero ja' xa ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Vo'oxuc ti mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. ³² Ti Juan j'ac'-ich'vo'e ja' tal yalboxuc ti c'usi tsc'an chapasique, pero muc xach'unic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique, ja' ixch'unic. Iyictaic spasel li c'usitic chopole. C'alal avilic ti iyictaic xae, li vo'oxuque muc xach'unic noxtoc. Muc xavictaic spasel li c'usitic chopole —x'utatic yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilbajinvanique

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ 'A'yic me, chacalbeic yan lo'il. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ists'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc. Ixch'oj ton scuenta spits'obil ya'lel. Ismeltsan jp'ej toyol na scuenta sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta nom li yajvale.

³⁴ 'Ti c'alal ita'aje, istac tal yaj'abteltac ti tscuchic ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbeic li much'utic ta xchabiiique. ³⁵ Li jchabiej'uva istsaquic li yaj'abteltac yajval osile. Li june ismajic, li june ismilic, li

june iyac'beic ton. ³⁶ Li yajval osile istac tal yan yaj'abteltac noxtoc, más to ep istac tal. Ja' no'ox yech icha'leatic uc chac c'u cha'al icha'leatic li much'utic ba'yi itaqueic tale.

³⁷ 'Ts'acal to istac tal screm li yajval osile. “Ja' nan chich'ic ta muc' li jcreme”, xi isnop. ³⁸ C'alal iyilic li jchabiej'uvae ti ja' xa screm li yajval osile, “le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile”, xut sbaic. ³⁹ Isloq'uesic ta pat moc, ismilic. ⁴⁰ Ti c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul cha'leaticuc xana'ic li jchabiej'uvae? —xut jmeltsanejc'opetic ti Jesuse.

⁴¹ —Chmileic yu'un chopol li c'usi tspasique. Li yajval osile yan xa o much'utic chac'be xchabi li uvae. Ja' tsa' li much'utic lec chaquic entrucal li uvae —xiic.

⁴² —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti “co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae, ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje pero chich' onox tsots yabtel. Lec tajmec ti x'elan tspas ti Rioxe”, xi ts'ibabil? ⁴³ Yech'o un chacalbeic, i'ech' xa yo'on ti chayalbeic mantal ti Rioxe. Ja' xa ch-albatic mantal ti much'utic tspasic c'usitic lec chil ti Rioxe. ⁴⁴ Ti much'u tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on li tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁴⁵ Ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique, c'alal iya'iic c'u x'elan ilo'ilaj ti Jesuse, iyul ta sjolic ti ja' sc'oplalique. ⁴⁶ Isnopic c'uxi ta staic ta tsaquel ti Jesuse pero xi'emic. Yu'un ti yan jchi'iltactique xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta nupunel

(Lc. 14.15-24)

22 ¹ Ti Jesuse iyalbe yan lo'il ti jchi'iltactique:
² —Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun preserente ti tsnupultas screme. ³ Istac ech'el smozotac, ba yiq'ueic tal ti much'utic yalobje xa onox ti chtal ta nupunele. Pero muc xtalic. ⁴ Istac ech'el yan smozotac noxtoc. “Ba albeic li much'utic calobje xa onox ti chtalique: Li' listac tal li cajvale. Batanic la ta nupunele. Chapal xa li ve'lile. Milbil xa li vacaxetique xchi'uc li yan sts'unubtac ti lec jup'emique, xavutic c'otel”, xut ech'el li smozotaque. ⁵ Ti much'utic tacbil ta iq'uele muc xch'unic. Ja' no'ox ba spasic ti c'usi tsc'an yo'onique. Li june ba sq'uel c'usitic sts'unoj. Li june ba chonolajuc. ⁶ Li jlome istaquic li smozotac preserentee, ismajic, ismilic. ⁷ Ti c'alal iya'i li preserentee, icap o tajmec. Istac ech'el yajsolterotac, ba smilel li much'utic imilvane. Ixchic'beic noxtoc li steclumalique. ⁸ Li preserentee iyalbe li yan smozotaque: “Chapal xa li c'usitic chtun ta nupunele, pero

ti much'utic jtacoj ta iq'uele mu xch'unic tal. ⁹ Batanic ta bebetic. Iq'ueic tal li much'utic chataique, ja' ac'u talicuc ta q'uin", xut ech'el. ¹⁰ Iloc' ech'el li smozotaque, ibatic ta bebetic. Iyiq'ueic tal li much'utic istaic ta bee. Tey capal italic li much'utic chopol sjole xchi'uc li much'utic lec yo'one. Noj ic'ot ta crixchano sna li preserentee.

¹¹ 'Li preserentee och sc'opon li crixchanoetique. Iyil jun vinic ti ma'uc slapoj li c'u'ul scuenta nupunele. ¹² "Li vo'ote, ¿c'uxi la'och tal? Yu'un ma'uc alapoj li c'u'ul scuenta nupunel ti cac'oj sc'oplal chalape", xut. Li vinique muc xtac'av. ¹³ Li preserentee iyalbe li smozotaque: "Chucbeic yoc sc'ob li vinique. Aq'ueic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye yu'un tsots li castico chich'e", xi li preserentee. ¹⁴ Ja' seña ti chic' scotol crixchanoetic ti Rioxe pero muc scotolicuc sc'anic pasel ta mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti much'utic st'ujoj chtunic yu'une —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu'

chac'beic tojel aq'uel ti Césare

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Ti jfariseoetique ba snopic c'usi tsjac'beic ti Jesuse yo' xa'iic o ti c'u x'elan chtac'ave, yo' stabeic o smul ti yalojique. ¹⁶ Istaquic tal yajchanc'opic xchi'uc svinictac Erodes.

—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usi chavale. Jamal chaval c'usi tsc'an Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. ¹⁷ Alo ca'iticotic c'usi chanop. ¿Mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'beticoti tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi chopol chil? —xutic ti Jesuse.

¹⁸ Ti Jesuse iyil ti oy smanyaique.

—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? Mu xa xana' yilel xacha'le abaic.

¹⁹ Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic. Iyac'beic yil jun denario.

²⁰ —¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²¹ —César —xiic.

—Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

²² Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic sutel.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Ta jliquel o tey ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' li much'utic chalic ti mu xa xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.

²⁴ —Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel ti Moisesse ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi

chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie, xi ti Moisesse.
²⁵ Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero icham. Ch'abal xch'amal icom. ²⁶ Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al its'inale. Svucva'alic iyiqu'ic ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. ²⁷ Ts'acal to icham ti antse. ²⁸ Mi icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svuc'va'alic? —xutic ti Jesuse.

²⁹ Itac'av ti Jesuse:

—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi chavalique yu'un mu xana'ic c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi ja'uc xana'ic c'u x'elan syu'el ti Rioxe. ³⁰ Ti c'alal xcha'cuxiic ti much'utic chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic ta vinajel. ³¹ Lavi mu xach'unic ti ta xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc bu aq'uelojic ya'el ti c'u x'elan iyalbe sc'oplal Abraam, xchi'uc Isaac, xchi'uc Jacov ti Rioxe? ³² “Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove”, xi. Ti x'elan iyale, yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti moletique. Ti Rioxe ja' yajvalic ti much'utic cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

³³ Ti c'alal iya'iic ti jchi'iltactique ti x'elan iyal ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic.

Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique ti mu xa sna'ic c'uxi chtac'avic ti jsaduceoetique, istsob sbaic. ³⁵ Tey jun jfariseo, jchanubtasvanej yilel ta smantaltac Riox. Oy c'usi isjac'be ti Jesuse yo' stabe o smul ti yaloje:

³⁶ —Jchanubtasvanej, ta scotol li smantaltac Riox ti iyal ti Moisesse, ¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi.

³⁷ Itac'av ti Jesuse:

—“C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique”, xi li mantale. ³⁸ Le'e ja' más tsots. ³⁹ Li xchibale tsots noxtoc. “C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque”, xi.

⁴⁰ Xchibal li mantal lalabee ja' smacoj scotol li smantaltac Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Ti c'alal tey tsobolic ti jfariseoetique, ijac'batic yu'un ti Jesuse:

⁴² —¿C'usi chanopic? Ti Cristoe, ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale, ¿much'u ti smuc'tatot ti ta vo'nee? —xut.

—Ja' ti Davide —xiic.

⁴³ —Mi ja' muc'tatotile, ¿c'u yu'un ti “Cajval”, xi ti Davide? Ti Davide ip'ijubtasat yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' yech ists'iba chac li'i:

⁴⁴ Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:

“Chachoti ta jbat'sic'ob,

chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae”, x'utat, xi ti Davide. ⁴⁵ Ti Davide “Cajval”, xut ti much'u st'ujoj Riox

tspasvan ta mantale. ¿C'u yu'un “Cajval”, xut mi ja' smom no'oxe?

—x'utatic yu'un ti Jesuse.

⁴⁶ Mi jun muc xta'avic. Mu xa c'usi isjaq'uic o.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ichanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹ Ti Jesuse liyalboticotit, vo'oticotit li yajchanc'opoticotique, xchi'uc ti jchi'iltactic tey tsobolique:

² —Li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe xchi'uc li jfariseoetique, ja' icom ta sbaic li smantaltac Riox ti iyal ti Moises.

³ Yech'o un ch'unic me li sc'op Riox chayalbeique, pero mu xapasic yech chac c'u cha'al ta spasiq. Yu'un ma'uc yech tspasic chac c'u cha'al ta xchanubtasvanique. ⁴ Co'ol xchi'uc chpech'ic icatsil ti vocol chlic ta cuchele. Vo'oxuc no'ox chac' acuchic; li stuquique mu xlic yu'unic.

⁵ Scotol li c'usi tspasiq ja' no'ox yo' lec x'ileic o yu'un li crixchanoetique. Li sc'ox'av smantal Rioxe más muc' spasoic. Lec cha'ic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. ⁶ Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic jujun q'uine, ti bail ta xchotiic ta temploetique. ⁷ Ja' tsc'anic ti c'oponbilib ta ch'ivite, ti “jchanubtasvanej” x'utatique.

⁸ Li vo'oxuque mu me ja'uc xac'anic ti “jchanubtasvanej” xa'utatique yu'un jun no'ox lavajchanubtasvanejique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. Li vo'oxuque co'oloxuc. ⁹ Muc much'u xap'is ta atotic li' ta sba balamile. Jun no'ox li Jtotique, ja' ti Riox ta vinajele.

¹⁰ Mu me ja'uc xac'anic ti chayajvalinic li yan achi'ilique yu'un jun no'ox lavajvalique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. ¹¹ Ti much'u tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique. ¹² Yu'un li much'u ta stoy sbae ch-aq'ue ta q'uexlal yu'un ti Rioxe. Yan li much'u mu sna' stoy sbae, ch-aq'ue ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe.

¹³ Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'oic ta muc' ti Rioxe. Mu xac'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, yech'o ti chapajesic li much'utic sc'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁴ Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'oic ta muc' ti Rioxe. Yech no'ox ti jal

chac'oponic Rioxe, chalo'lobeic to c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech'o un más castico chavich'ic.

¹⁵ 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Chalubtsan abaic ta sa'el mi oy bu xata junuc avajchanc'opic. Mi ataique, más to tsoc sjol avu'unic. Vo'oxuc ta amulic ti chba yich'ic castico ta c'oq'ue. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

¹⁶ 'Li vo'oxuque yech chanopic ti chavaq'uic iluc c'usitic lec chil ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Yu'un ja' yech chavalic: "Ti much'u tsva'an ta rextico li muc'ta temploe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u tsva'an ta rextico li oro tey ta muc'ta temploe, ja' persa tspas li c'usi chale", xachiic. ¹⁷ Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li oroe; ja' más tsots sc'oplal li muc'ta templo yo' bu tiq'uil li oroe yu'un ja' tey chmilbat smoton ti Rioxe. ¹⁸ Ja' yech chavalic noxtoc: "Ti much'u tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u tsva'an ta rextico li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee, ja' persa tspas li c'usi chale", xachiic. ¹⁹ Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li smoton Rioxe; ja' más tsots sc'oplal li xchic'obile. ²⁰ Ti much'u tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, ja' xa yajrextico noxtoc li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee. ²¹ Ja' no'ox yech noxtoc ti much'u tsva'an ta rextico li muc'ta temploe, ja' xa yajrextico noxtoc ti Rioxe yu'un tey. ²² Ti much'u tsva'an ta rextico li vinajele ja' xa yajrextico noxtoc li smuc'ta chotleb Rioxe, xchi'uc ti Riox tey chotole.

²³ 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Chanitic ta lajlajuneb li c'usitic chloc' avu'unique: li alavenae, xchi'uc li anise, xchi'uc li cominoe. Chaloc'uesic jujun ti c'alal anitojic xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti Rioxe. Ti avalojique, ja' no'ox tsots sc'oplal ti chach'unic le'e. Ja' xu' mu xach'un chava'iic ti bu tsots sc'oplale, ti tsc'an lec chameltsanic c'ope, ti chac'uxubinvanique, ti yech li c'usitic chavalique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti bu tsots sc'oplale. ²⁴ Yech no'ox ti chachanubtasvanique, mu xava'i abaic ti muc' bu ch'unem avu'unic uc ti bu tsots sc'oplale.

²⁵ 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox tsocbe spat li basoe xchi'uc li pulatue, yan li yute mu suc', oy yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel, pero ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe yu'un ana'ojic ti vo'oxuc chavich'ique. ²⁶ Li vo'oxuque, jfariseoetic, co'oloxuc xchi'uc

ma'sat. Ictaic spasel li c'usitic chopole, ja' pasic li c'usitic lec chil ti Rioxe.

²⁷ 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseotic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Co'oloxuc xchi'uc muquenal ti sacp'ejan xae, leclec sba yilel, pero li yute noj ta baquel ánima xchi'uc li c'usitic tey c'a'eme. ²⁸ Ja' yech lec avo'onic yilel pero yech no'ox. Yu'un chanopic c'op, chapasic li c'usitic chopole.

²⁹ 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseotic, yech chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Yu'un vo'oxuc chacha'meltsanbeic chacha'bonbeic smuquenal ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti lec yo'onique, pero mu xach'unic ti iyalic jc'oplale. ³⁰ Yech no'ox ti chavalbeic li crixchanoetique: “Ti li'oticoticuc xa'ox c'alal i'ech'ic ta balamil ti vo'ne moletique, muc bu ijtic' jbaticotic ta smilel ti yaj'alc'optac Riox ti yechuque”, xachiic. ³¹ Ja' chvinaj o ti co'ol ajolic xchi'uc ti amuc'tatotique ti ismilic ti yaj'alc'optac Rioxe. ³² Vo'oxuc xa chats'acubtasic ti c'usitic ispasic ti amuc'tatotic ti ta vo'nee yu'un po'ot xa xamilicon uc.

³³ 'Ti amuc'tatotic ti ta vo'nee co'olic xchi'uc quiletel chon. Ja' yechoxuc uc. Mu xu' chapoj abaic, persa onox chba avich'ic castico ta c'oc'. ³⁴ Ta jtac tal caj'alc'optac ti sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe. Jlom chamilic, jlom chajipanic ta cruz, jlom chavac'beic arsial ta yut temploetic, chanutsic loq'uel ta jujun jteclum li' ta alumalique. ³⁵ Ti Rioxe vo'oxuc chac' ta abaic ti jayvo' imileic tal ti much'utic lec yo'onique. Ti c'alal imile ti Abel lec yo'one, c'alal to Zacarías ti screm Berequíase, ti ismilic ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el xchic'obil smoton Rioxe, vo'oxuc chcom ta abaic. ³⁶ Ta melel chacalbeic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, vo'oxuc chcom ta abaic scotol.

**Ja' li' yaløj ti iyat o yo'on ti Jesuse ti muc xch'unic
ti much'utic tey ta Jerusalene**

(Lc. 13.34-35)

³⁷ 'Li vo'oxuque xchi'uc lachi'iltac li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti chamilic li yaj'alc'optac Rioxe. Chavac'beic ton li much'utic chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa jay'ech'el ti co'onuc jtsoboxuc chac c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'eque, pero muc xac'anic tsobel. ³⁸ Toj abol aba chacomíc yu'un mu xa bu chaxchi'inic ti Rioxe. ³⁹ Chacalbeic ti mu xa bu chavilicon oe. Ja'to ti c'alal xavalic ti “toj lec tajmec li much'u itaque tal yu'un ti Rioxe”, xachiique, ja'to chavilicon noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe
(*Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6*)

24 ¹ C'alal chiloc'oticotic xa'ox ta sti'il smacol muc'ta templo li' ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse, icac'beticoti yil ti lec tajmec meltsanbil li temploe xchi'uc li naetic ta sjoyobe.

² —Lequic ava'uquica'a. Ta melec chacalbeic, ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile
(*Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24*)

³ Ti c'alal tey chotol ta vits Olivotic ti Jesuse, ijac'beticoti:

—Alo ca'iticotic c'usi ora ta xlomesat li templo avale. ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xacha'sut tale? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile? —xcuticoti.

⁴ —P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. ⁵ Yu'un ep ti much'utic chtale, “vo'on Cristoon”, xiic. Ep ti much'utic ta xch'unic lo'loele. ⁶ Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti chlic ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech, pero li balamile ma'uc to'ox chlaj. ⁷ Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic noxtoque. Oy bu ch-ech' chamel, oy bu ch-ech' vi'nal. Oy bu ch-ech' tsots niquel. ⁸ Taje sliqueb to vocol.

⁹ Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic, cha'ilbajinatic. Jlom chamilatic. Ep crixchanoetic chopol chlic ti avich'ojicon ta muq'ue.

¹⁰ C'alal chlic ilbajinele, ep much'utic chicta o sbaic. Ti much'utic chicta o sbaique chopol chlic ti much'utic mu xicta sbaique. Ja' xa tsti'quic c'op ti ac'u tsacaticuc ti much'utic mu xicta sbaique. ¹¹ Ta to xtalic ep ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Ep ti much'utic ta xch'un yu'unique.

¹² Ch-epaj li c'usitic chopole, ep ti much'utic mu xa xc'uxubinvanique.

¹³ Pero ti much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil. ¹⁴ Ba'yi onox chvinaj ta sjunlej balamil ti ista xa yora tspanvan ta mantal ti Rioxe. Mi ivinaje, ja' xa o chlaj li balamile —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁵⁻¹⁶ Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' xach'unic o ti c'usi liyalboticoti ti Jesuse.

—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil ta yut templo li c'usi mu sc'an ti Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, yech'o un ba nac' abaic ta vitstic. ¹⁷ Lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. ¹⁸ Ti much'utic tey ta yabtele, mu xa me ya'uc sut stam spimilc'u'ic. ¹⁹ Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta xchu'un to yolique. ²⁰ C'oponic Riox ti mu me ja'uc o tol sic, ti mu me ja'uc o sc'ac'alil chacuxic ti c'alal

xajatavique. ²¹ Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o yech ta spasel balamil, ja'to chtal. Ti c'alal x'ech'e, mu xa bu chtal noxtoc.

²² Ti Rioxe xch'acoj ti c'u sjalil li casticoe. Ti jaluc tajmeque, chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu jaluc li casticoe, ja' ta scuentaic ti much'utic st'ujoje ti xch'unojbeic li sc'ope.

²³ "Le' xa li Cristoe", "taj xa li Cristoe", mi oy much'u xayutique, mu me xach'unic. ²⁴ Yu'un chtalic ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe xchi'uc ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Chaq'uic iluc syu'elic yo' xch'unic o lo'loel li crixchanoetique. Yo'onuc slo'loic uc li much'utic st'ujoj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic lo'loel. ²⁵ Li vo'oxuque p'ijaníc me, ba'yi me lacalbeic scotol. ²⁶ "Tey xa ta xocol balamil li Cristoe", mi oy much'u xayutique, mu me xba aq'uelic. "Tey xa ta yut na", mi oy much'u xayutic noxtoque, mu me xach'unic. ²⁷ Ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanoetique, chiyilic scotol crixchanoetic chac c'u cha'al xlebluj chavuc chquiltic ti buyotique. ²⁸ Chich'ic onox castico ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue. Co'ol xchi'uc c'usi xcham, tey ta stsob sba xulemal.

Ja' li' yalaj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe
(*Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48*)

²⁹ Ti c'alal xljaj ech'uc scotol li castico lacalbeique, ja'o chmac sat li c'ac'ale, ch'abal xa li jch'ulme'tique. Li c'analetique jup'ejtíc chp'aj. Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele. ³⁰ Ja'o chil scotol crixchanoetic ti chiyal tal vo'on ti co'ol crixchanoetique. Scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil ch-oq'uic ta xi'el. Yu'un chilic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta balamil, vo'on ti co'ol crixchanoetique. ³¹ Tsots ch-oc' corneta noxtoc, ja'o ta xyalic tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ta sjunlej balamil ti much'utic jt'ujoje ti xch'unojic c'usi caloje.

³² Na'ic me, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja' chvinaj o ti ch-och xa vo'tique. ³³ Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj o ti chicha'sut xa tale. ³⁴ Ta melec chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico lacalbeique. ³⁵ Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale, mu xch'ay, persa chc'ot scotol.

³⁶ Muc much'u sna' ti c'usi ora chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic ta vinajele, mi vo'onicon mu jna'. Stuc no'ox sna'oj ti Jtote.

³⁷ Ja' chac c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Noee, ja' no'ox yech tspasic uc ti c'alal sta yora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanoetique. ³⁸ C'alal mu to'ox chtal ti nojele, jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an yo'onique, inupunic, iyac' ta nupunel stsebic. Ti c'alal ital ti nojele, c'alal i'och ta barco ti Noee, icom ti c'usitic ispasique. ³⁹ Muc xch'unic ti chtal nojele. Ja'to ixch'unic c'alal itale, pero muc xa xcolic, icham scotolic. Ja' no'ox yech c'alal xicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanoetique. ⁴⁰ Mi oy cha'vo' vinic ti

tsobol ch-abtejqique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. ⁴¹ Mi oy cha'vo' ants ti tsobol chjuch'unique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom.

⁴² 'Ich'icon no'ox me ta muc', malaicon, yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on lavajvalicone. ⁴³ Chacalbe ava'iic, ti ana'ojicuc ti jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue, amala, achabi ana ti yechuque. ⁴⁴ Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc.

⁴⁵ 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abtel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan abtele. Ja' ch-ac'bat smac'lin li xchi'iltac ta abtele ti c'alal sta yora ve'ebale. ⁴⁶ Jun yo'on li j'abtele ti yolel ch-abtej chul stael yu'un li yajvale. ⁴⁷ Ta melez chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on ch-abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc yu'un yajvale. ⁴⁸ Yan mi chopol sjol li j'abtele, "mu to nan xtal li cajvale", xi tsnop. ⁴⁹ Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele. Ja' chba xchi'in ta ve'el ta uch' pox li jyacubeletique. ⁵⁰ Li yajvale ja'o chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi ta xcha'le li xchi'iltaque yu'un mu xch'un ti po'ot xa xule. ⁵¹ Chul ac'batuc tsots castico yu'un li yajvale. Co'ol chich' castico xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti ta alele. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta lajunvo' tojol tsebetic

25 ¹ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.

—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas mantale. Caltic no'ox ya'el ti oy lajunvo' tojol tsebetic ti ba snupic tal ta be li jnupunele. Iyich' ech'el sc'oq'uic. ² Li vo'vo'e lec p'ijic; li vo'vo'e sonsoic. ³ Li sonso tsebetique ja' no'ox iyich' ech'el ti c'u yepal ch'olol yaceiteal li sc'oq'uique, muc xich'beic ech'el más. ⁴ Li p'ijil tsebetique isnojesbe ech'el yaceiteal li sc'oq'uique, iyich'ic to ech'el más. ⁵ Li jnupunele muc xtal ta ora. Li tsebetique i'och svayelic. ⁶ Ta ol ac'ubal i'aptaatic: "Chtal xa li jnupunele. Ba nupic tal ta be", x'utatic. ⁷ Ora ijulavic li tsebetique. Ixch'olbeic más yaceiteal li sc'oq'uique, istsanic. ⁸ "Ac'bon jset'uc avaceiteic yu'un chtup' xa li jc'oc'ticotique", xiic li sonso tsebetique. ⁹ "Ti. Yic'al mu xloc' o cu'unticotic uc. Ba manic tal", x'utatic. ¹⁰ Ti c'alal ba smanic tale, ja'o iyul li jnupunele. Li tsebetic ti chapajtique tsobol i'ochic xchi'uc jnupunel. Li yajval nae ismac li sti' snae. ¹¹ Ts'acal to iyulic li yan tsebetique. "Cajval, Cajval, jamboticotic li sti' anae, chi'ochoticotic tal uc", xiic. ¹² "Ta melez chacalbeic, muc bu chajambeic sti' jna yu'un muc xach'unic ti c'usi icale. Co'ol xchi'uc mu xacojtiquinic", x'utatic.

¹³ Ja' no'ox yech li vo'oxuque, tsc'an ti chamalaicon no'oxe yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mi ta sob,

o mi ta xmal, o mi ta ac'ubaltic, mu xana'ic c'usi ora —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyac'be comel sliqueb li yaj'abteltaque
(Lc. 19.11-27)

¹⁴ Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.

—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas mantale. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ibat ta nome. Ti c'alal mu to'ox chbate, istsob li yaj'abteltaque. Iyac'be comel sliqueb jujun. ¹⁵ Li june i'ac'bat vo'mil, li june i'ac'bat cha'mil, li june i'ac'bat jmil. Li much'u p'ije ep i'ac'bat. Yan li much'u sonsotic no'oxe jutuc i'ac'bat. Ti c'alal laj yac' comel staquuin li vinique, ja'o ibat. ¹⁶ Li much'u i'ac'bat vo'mile lic equelajuc o, ijolin yu'un vo'mil. ¹⁷ Ja' no'ox yech li much'u i'ac'bat cha'mile, ijolin yu'un cha'mil uc. ¹⁸ Yan li much'u jmil no'ox i'ac'bate isnac', ismuc ta balamil.

¹⁹ 'Jal i'ay li yajvalique. Ti c'alal isut tale, istsob li yaj'abteltaque. “¿C'usi yepal ijolin avu'unic li jtaquaine?”, x'utatic. ²⁰ Ja' ba'yi ital li much'u iyich' comel vo'mile, yich'oj tal noxtoc li vo'mil sjole. “Totic, li' li vo'mil ataquuin avac'bon comele xchi'uc vo'mil ijolin cu'un”, xut li yajvale. ²¹ “Chquich' che'e. Li vo'ote lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie chacac'be más. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale. ²² Ital li much'u yich'oj cha'mile. “Totic, li' li cha'mil ataquuin avac'bon comele xchi'uc cha'mil ijolin cu'un”, xut li yajvale. ²³ “Chquich' che'e. Li vo'ote lec xana' xa'abtej uc. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie chacac'be más uc. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale. ²⁴ Ital li much'u jmil no'ox yich'oje. “Totic, jna'oj ti jlajelote. Jna'oj ti chavich'be xchi'uc sjol lataquaine. Chavich' ti bu muc bu avac'oj avocole. ²⁵ Yech'o un lixi' mi xch'ay cu'un lataquaine, solel ijumuc ta balamil. Ich'o sutel yu'un avu'un onox”, xut li yajvale. ²⁶ “Mu xatun, ch'ajot tajmec. Chaval ti vo'on chquich' ti bu muc bu cac'oj jvocole. ²⁷ Avac'beuc li much'u sna' sjolintasele, yul quich' xchi'uc sjol ti yechuque”, x'utat yu'un li yajvale. ²⁸ “Pojbeic li jmil cac'ojbee, ja' ac'beic li much'u iyich' tal lajunmile”, xut li yan yaj'abtele. ²⁹ Ti much'utic sjunul yo'on ta x'abtejique, más ta x'ac'batic, mu c'u sna'ic o. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta x'abtejique, ti c'u yunen epal i'ac'batique, ta xpojbatique ta jmoj. ³⁰ Li ch'ajil j'abtel li'e ac'o ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye yu'un tsots castico chich'.

Ja' li' yalaj ti ta sta yora ta xch'ac crixchanoetic ti Cajvaltic Jesucristoe

³¹ 'Ti c'alal xtal pasvancon ta mantal, vo'on ti co'ol crixchanootique, chixchi'anic tal scotol anjeletic. Ja'o chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. ³² Ta jtsob scotol. Ti c'alal tsobolic xae, chlic jch'ac, co'ol xchi'uc jchabichij ti ta xch'ac li xchije xchi'uc li xchivoe. ³³ Ti

much'utic lec yo'onique chcac' ta jbats'ic'ob. Yan ti much'utic chopol sjolique chcac' ta jsurto. ³⁴ Vo'on li jpasvanejon ta mantale ja' yech chcalbe ti much'utic tey ta jbats'ic'obe: “Li vo'oxuque la'ic yu'un slecubtasoj avo'onic ti Jtote. Ochicotic ta pasmantal yu'un ja' yech iyal ti Jtote ti c'alal ispas li balamile. ³⁵ Ti c'alal livi'naje, avac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, avac'becon ava'alic. Ac'u mi muc xavojtiquinicon, avoteson ta anaic. ³⁶ Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, avac'becon. Ti c'alal ipone, ay avula'anicon. Ti c'alal tiq'uilon ta chuquele, ay aq'uelicon”, ta xcutic. ³⁷ Ja' yech chtac'avic ti much'utic lec yo'onique: “Cajval, ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje ti icac'ticotic ave'ele? ¿C'usi ora laquilticotic ti itaquij ati'e ti lacac'beticotique vo'e? ³⁸ ¿C'usi ora lacotes ta jnaticotic ti muc xacojtiquinticotique? ¿C'usi ora iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue ti lacac'beticotique? ³⁹ ¿C'usi ora iquilticotic ti la'ipaje ti ay jvula'anoticotique? ¿C'usi ora iquilticotic ti tey tiq'uilot ta chuquele ti ay jq'ueloticotique?” xiic. ⁴⁰ “Ta melec chacalbeic, yu'un ac'uxubinicon jun jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti Rioxe ti muc x'ich'e ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on ac'uxubinicon ya'el”, ta xcutic, vo'on li jpasvanejon ta mantale.

⁴¹ “Ti much'utic tey ta jsurtoe: “Loc'anic yu'un chopol ajolic. Ba ochanic ta c'oc' ta sbatel osil yo' bu meltsanbil scuenta li totil pucuje xchi'uc li bic'tal pucujetic. ⁴² Ti c'alal livi'naje, muc xavac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, muc xavac'becon ava'alic. ⁴³ Ti c'alal lic'ot ta anaic, avalic ti mu xavojtiquinicon, muc xavotesicon. Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, muc xavac'becon. Ti c'alal ipone, ti c'alal tiq'uilon ta chuquele, muc x'ay aq'uelicon”, ta xcutic. ⁴⁴ “Cajval, pero ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje, ti itaquij ati'e, ti muc xacojtiquinticotique, ti iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue, ti ipote, ti tiq'uilot ta chuquele ti muc xajc'uxubinticotique chavale?” xiic. ⁴⁵ “Ta melec chacalbeic, yu'un muc xac'uxubinicon junuc li much'utic muc x'ich'eic ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on muc xac'uxubinicon ya'el”, ta xcutic. ⁴⁶ Ja' chba yich'ic o castico ta sbatel osil ti muc xc'uxubinvanique. Yan ti much'utic lec yo'onique chcuxiic ta sbatel osil —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yalaj ti isnopic c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 ¹ Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ja'o liyalboticotique noxtoc, vo'oticotique li yajchanc'opoticotique:

² —Ana'ojic ti chib xa c'ac'al sc'an li squinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique. Ja'o chi'aq'ue entrucal, chisjipanic ta cruz, vo'on ti co'ol crixchanootique —xiyutoticotic.

³ Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, itsob sbaic ta sti' sna

ti totil palee, ja' ti Caifase. ⁴ Isa'ic ti c'u to xi xu' tsmuculsaquic ti Jesuse yu'un tsc'an tsmilic.

⁵ —Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'uine naca me licuc o sjol li jchi'iltactique —xut sbaic.

Ja' li' yaløj ti icoconbat ta sjol ya'lel muil nichim ta Betania ti Jesuse
(*Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8*)

⁶ Ibat ta Betania ti Jesuse. Tey ic'ot ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae. ⁷ Tey ic'ot jun ants, yich'oj c'otel slimete meltsanbil ta alabastro ton, noj ta ya'lel muil nichim. Toyol tajmec stojol. C'alal tey chotol ta mexa ti Jesuse, ja'o iscoconbe ta sjol ti sbel slimetee yu'un iyich' ta muc'. ⁸ Ti c'alal iquilticotic li vo'oticotique, licapoticotic o.

—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel muil nichime? ⁹ Más lec ti ixchonuque, yu'un toyol stojol. Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xichioticotic.

¹⁰ Ti Jesuse sna'oj ti c'usi ijnopticotique.

—Vo'oxuc ta amulic ti chat yo'on li antse. Li c'usi liyac'bee, lec. ¹¹ Li me'onetic li' onox achi'uquique. Li vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque. ¹² Ti liscoconbe li ya'lel muil nichime, ja' seña ti chimuquee. ¹³ Ta melec chacalbeic, chvinaj onox ta sjunlej balamil ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel muil nichim li antse —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse
(*Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6*)

¹⁴ Ti jun jchi'ilticotic ti lajchavo'oticotic oe, ja' ti Judas Iscariotee, ba sc'opon ti totil paleetique.

¹⁵ —¿C'u yepal chavac'becon mi chacac'beic entrucal ti Jesuse? —xut. I'ac'bat treinta plata. ¹⁶ Ti Judase isa' ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaløj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe
(*Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26*)

¹⁷ Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute —¿Bu chac'an ti chba jmeltsanticotic li ch'iom chij ti ta jti'tic ta sq'uinal ti c'alal iloquic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique? —xcuticotic ti Jesuse.

¹⁸ —Batanic ta Jerusalén. Ja' xc'ot ac'oponic li much'u lec xcojtiquintique. “Li' la chtal jti'ticotic ta ana li chij ta q'uine yu'un la po'ot xa xmile li Jchanubtasvaneje”, xavutic c'otel —xiyutoticotic ti Jesuse.

¹⁹ Ijch'unticotic ti c'usi iyal ti Jesuse, ijmeltsanticotic ti jve'elticotique.

²⁰ C'alal ic' xa'ox osile, ijchol jbatotic ta mexa xchi'uc ti Jesuse. ²¹ Ti c'alal yolel chive'ototic —Ta meles chacalbeic, oy junoxuc ti chavaq'uicon entrucale —xiyutotic ti Jesuse.

²² Ti c'alal ica'itotic, icat o co'ontotic.

—Cajval ¿mi vo'on van? —xcutitic jujuntal.

²³ —I'i. Ja' li much'u jun jpulatu chive' jchi'uc. ²⁴ Ta meles vo'on ti co'ol crixchanotique chquich' milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe. Abol sba li much'u chiyac' entrucale. Más lec ti manchuc i'ayane —xi ti Jesuse.

²⁵ Ti Judase ti snopoj xa onox ti chac' entruca ti Jesuse —Jchanubtasvanej, ¿mi vo'on van? —xi uc.

—Vo'ot —x'utat yu'un ti Jesuse.

²⁶ Ti c'alal yolel chive'ototic, istam jp'ej pan ti Jesuse. “Colaval” xut ti Rioxe, ja'o ixut ti pane.

—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal —xiyutotic.

²⁷ Istam noxtoc jun baso ya'lel uva, “colaval” xut ti Rioxe.

—Uch'an acotolic. ²⁸ Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote ti ta jch'ich'el ctoij lamulique. ²⁹ Chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Jtote —xiyutotic ti Jesuse.

**Ja' li' yaloj ti “chaval ti mu xavojtiquinone”,
x'utat yu'un Jesús ti Pedro**

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Ti c'alal laj jq'uevujintaticotic ti Rioxe, libatotic ta vits Olivotic.

³¹ —Li' ta jliquele chacomtsanicon acotolic. Ts'ibabil onox: “Ti Rioxe ta la xac' ta milel ti much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani sbaic ech'el ti xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al chij ti ta stani sba ech'el mi imile li xchabieliq”, xi ts'ibabil. ³² Ti c'alal xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa chc'ot ataicon —xiyutotic ti Jesuse.

³³ —Ac'u mi xascomtsan li yantique, pero li vo'one mu xajcomtsan —xi li Pedro.

³⁴ —Ta meles chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.

³⁵ —Muc ta alel mi co'ol lilajotique. Jamal chcal ti xacojtquine —xi li Pedro.

Ja' yech icalticotic uc.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Tey lic'ototicotic ta Getsemaní sbi xchi'uc ti Jesuse.

—Chotlanic li'toe yu'un chba jc'opon Riox le'toe —xiyutoticotic.

³⁷ Ti Jesuse ja' iyic' ech'el li Pedroe xchi'uc xcha'va'al screm ti Zebedeoe. Iyat la yo'on ti Jesuse. Yan la sba yo'on iya'i.

³⁸ —Chcat co'on tajmec, chicham ya'el. Comanic li'toe. Mu me xavayic uc —x'utatic la li oxvo'e.

³⁹ Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'. Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Isc'opon la Riox.

—Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la isc'opon Riox ti Jesuse.

⁴⁰ Ti c'alal laj sc'opon Rioxe, isut la tal yo' bu li oxvo' jchi'iltaque. Vayemic la yul staelic. I'albat li Pedroe:

—¿Mi mu xcuch avu'unic junuc ora ya'el li vaye? ⁴¹ Mu me xavayic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole. Ta melec avo'onicuc ac'oponic Riox, pero lapat axoconique mu xu' yu'un —x'utat la.

⁴² Ti Jesuse ba la sc'opon Riox noxtoc:

—Tot, yu'un avaloj ti chichame, xu' xicham —xi la.

⁴³ Ti c'alal isut tale, vayemic yul staelic noxtoc li oxvo'e yu'un la mu xcuch cha'iic li vaye. ⁴⁴ Ti Jesuse ba la sc'opon Riox ta yox'ech'elal. Ja' no la yech iyal chac c'u cha'al iyal ta ba'yie. ⁴⁵ Ti c'alal isut tale —Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic. Ista xa yora ti chi'aque entrucal ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol crixchanoetique. ⁴⁶ Licanic, batic. Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u chiyac' entrucal —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot ti Judase. Ja' lajchavo'oticotic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Ep crixchanoetic xchi'inoj c'otel; oy yespadaic, oy ste'ic. Ja' stacojic ech'el ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optic, vo'otic li j'israelotique. ⁴⁸ Ti Judase yaloj xa onox la c'u x'elan chac' entrucal ti Jesuse:

—Ti much'u ta jbut'se, ja' me xatsaquic —xi ono la.

⁴⁹ Ti Judase inopoj yo' bu ti Jesuse:

—¿Mi li'ote? Jchanubtasvanej —xut.

Ja'o isbut's'.

⁵⁰ —Jchi'iltic, ti c'usi tal apase, paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja'o inopoj ti crixchanoetique, istsaquic ti Jesuse, ixchuquic.

⁵¹ Oy jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues yespada, istuch'be jun xchiquin ti smozo más totil palee.

⁵² —Tic'o ta sna lavespadae —x'utat yu'un ti Jesuse—. Ti much'u chmilvan ta espadae ja' no'ox yech ta espada ta xcham uc. ⁵³ ¿Mi mu xana' ti xu' ta jc'opon ta ora ti Jtote yo' xistacbe o tal más ta sesenta mil yaj'anjeltac spojicone? ⁵⁴ Pero ma'uc yech ta jpas, yu'un persa ta xc'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

⁵⁵ Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique.

—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? Ti tey onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox atsaquicon ya'ele? ⁵⁶ Ti x'elan tal atsaquicone, ja' ic'ot ti yech onox sts'ibaojic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi ti Jesuse.

Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique lijatavoticotic. Stuc xa tey ijcomsanticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ti c'alal istaquic ti Jesuse, li' iyiq'uic tal ta sna Caifase, ja' ti totil palee. Tey tsobol ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique. ⁵⁸ Li Pedroe nomnomtic tijil tal ta spat ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna ti más totil palee, ixchi'in la ta chotlej ta ti'na jayvo' jchabiejtemplo yu'un la tsc'an cha'i c'u x'elan chcom o sc'oplal ti Jesuse.

⁵⁹ Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, lic la sa'ic cha'vo' xchi'ilic ta meltsanejc'op ti co'ol c'usi chalique yu'un la tsa'beic smul ti Jesuse yo' xmile oe. ⁶⁰ Pero mu la bu istaic ti cha'vo' co'ol c'usi chalique. Yech no la ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti c'usi chalique. Isva'an la sbaic otro cha'vo' jnopmulil.

⁶¹ —Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal ti xu' tslomes li stemplo Rioxe, ti xu' la chcha'va'an ta oxib c'ac'ale —xiic la.

⁶² Ti totil palee isva'an la sba.

—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi yech avaloj chac taje? —xut la ti Jesuse.

⁶³ Mi jp'el mu la bu itac'av ti Jesuse. Ti totil palee isjac'be la noxtoc:

—Ti Riox cuxul ta sbatel osile cha'i li c'usi chajac'bee. Jamal xavalboticotic mi vo'ot ti st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale. ¿Mi vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.

⁶⁴ —Vo'on —xi la ti Jesuse—. Chacalbeic noxtoc, vo'on ti co'ol crixchanoetique, chavilic chlic jpas ta mantal crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe. Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti ta toc chicha'sut tale —xi la ti Jesuse.

⁶⁵ Ti más totil palee isjat la sc'u', yu'un la istabe xa smul ti yaloje.

—Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe. ¿C'u xa stu cu'untic yan rextico?

⁶⁶ ¿C'usi chanopic uc? —xut la ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.

—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.

⁶⁷ Ja'o la istubtabeic sat ti Jesuse, ismajic la. Jlom la ist'axbeic ta majel sat.

⁶⁸ —Mi yech chaval ti vo'ot Cristoote, alo ca'tic much'u lasmaj —xutic la.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Li Pedroe tey la chotol ta ti'na. Ital la c'oponatuc yu'un jun quiarail:

—Li vo'ot uque ja' achi'il li Jesuse ti liquem tal ta Galileae —x'utat la.

⁷⁰ Li Pedroe iyal la yo' bu tsobolique ti mu xojtiquin ti Jesuse:

—Mu jna' li c'usi chavale —xut la.

⁷¹ Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. I'ojtiquine la yu'un otro jun quiarail.

—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesus Nazarete —xut la ti crixchanoetic ti tey tsobolique.

⁷² —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavale —xi la li Pedroe.

⁷³ Ta jliquel o tal la sc'oponel yu'un crixchanoetic li Pedroe:

—Ta meles ja' achi'il li Jesuse yu'un ja' yech chac'opoj chac c'u cha'al chc'opoje —x'utat la.

⁷⁴ —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavalique —xi la.

Ja'o la i'oc' quelem. ⁷⁵ Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Jesuse: “Ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone”, x'utat onox yu'un ti Jesuse. Iloc' la li Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyiquic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 ¹ Ti c'alal isacube, ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optic vo'otic li j'israelotique, isnopic c'u x'elan chc'ot stic'beic smul ti Jesuse yo' x'aq'ue o ta milel yu'un ti covierno.

² Ixchucbeic ech'el sc'ob, ba yac'beic entrucal ti covierno Poncio Pilatoe.

Ja' li' yaloj ti ismil sba stuc ti Judase

³ Ti Judase, ti much'u iyac' entrucal ti Jesuse, ti c'alal iya'i ti inop xa sc'oplal ti chmile ti Jesuse, ba sutes li treinta plata ti i'ac'bat yu'un ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.

⁴ —Ijta xa jmul yu'un icac' entrucal li much'u ch'abal smule —xut c'otel.

—Li vo'oticotique mu c'u jcuentaticotic o; ta amul atuc —x'utat.

⁵ Ti Judase isten comel ta ti' muc'ta templo li taquine, ba xchuc snuc' ta ch'ojon. Ismil sba stuc.

⁶ Ti totil paleetique istsobic li taq'uine.

—Mu ya'uc jcaptic ta limoxna li taq'uin li'i, yu'un stojol xch'ich'el jun vinic —xut sbaic.

⁷ Co'ol isnopic ti tsmanic o jset' osile. Ja' chcom ta smuquenalic mi oy li' ichamic jchi'iltactic ti nom liquemic tale. Ja' ismanbeic yosil li jpatp'ine. ⁸ Li osile “Ch'ich' Lum” isbiin yu'unic. Ja' yech sbi c'al tana.

⁹ Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Jeremías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Tsutesbat li treinta platae, ja' stojol ti much'u mu sc'anic ti tspasvan ta mantale, yu'un ja' yech yepal tstojic ti much'u chac' entrucale. ¹⁰ Yosil jpatp'in ta smanbeic, xiyut ti Riox”, xi onox.

Ja' li' yaloj ti tey xa ta stojol Pilato ti Jesuse

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Ti Jesuse tey xa ta stojol Pilato.

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —x'utat yu'un ti Pilatoe.

—Yech —xi ti Jesuse.

¹² Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique ep isnopbeic smul ti Jesuse, pero muc xtac'av.

¹³ —¿Mi mu xava'i ti chalic ti toj ep amule? —xi ti Pilatoe.

¹⁴ Muc xtac'av ti Jesuse. Ti Pilatoe xch'ayet xa yo'on ti muc spac sc'oplal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

¹⁵ Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique, ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel ti jchi'iltactique. ¹⁶ Tey tiq'uil ta chuquel jun jchi'iltic vinajem sc'oplal ti toj pucuje, Barrabás sbi. ¹⁷ C'alal tey tsobolic scotol ti jchi'iltactique —¿Much'u junucal ti chajloq'uesbeique? ¿Mi ja' li Barrabase, mi ja' li Jesuse ti chal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

¹⁸ Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti totil paleetique ti iyaq'uic entrucal ti Jesuse.

¹⁹ Ti Pilatoe, c'alal tey chotol yo' bu chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale, ja'o itacbat tal mantal yu'un ti yajnile. “P'ijan me, mu me xavilbajin li vinique yu'un ch'abal smul. Yu'un ijvaychin samel, icat o co'on tajmec”, xi tal ti antse.

²⁰ Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique isp'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja' ac'u sc'anic loq'uesbel ti Barrabase, ti ja' ac'u yalic ti ac'u yich' milel ti Jesuse.

²¹ Ti Pilatoe isjac' noxtoc ti much'u junucal tsloq'uese.

—Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic.

²² —¿C'usi ta jcha'le li Jesuse ti iyal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —xi ti Pilatoe.

—iJipano ta cruz! —xiic scotolic.

²³ —¿C'usi smul avu'unic? —xi ti Pilatoe.

Más to tsots i'avanic:

—iJipano ta cruz! —xiic tajmec.

²⁴ Ti Pilatoe c'alal iyil ti mu x'ich'e ta muq'ue, ti x'avlajet tajmec ti jchi'iltactique, istac ta c'anel vo', ispoc sc'ob yo' xilic o ti jchi'iltactique ti mu stic' sbae.

—Mu vo'onicon chcom ta jba ti chmile li vinic li'i ti ch'abal smule; vo'oxuc chcom ta abaic —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

²⁵ —Xu'. Comuc ta jbaticotic xchi'uc col jch'amalticotic ti chmilee —xiic scotolic.

²⁶ Ti Pilatoe isloq'ues ta chuquel ti Barrabase. Ja'o iyalbe ti yajsolterotaque ti ac'u yac'beic arsial ti Jesuse. Ti c'alal laj yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba sjipanel ta cruze.

²⁷ Ti yajsolterotac coviernoe iyiq'uic ochel ta yut palacio ti Jesuse. Istsob sba scotol ti solteroetique. ²⁸ Isloc'beic sc'u' ti Jesuse, islambeic natil tsajal c'u'ul. ²⁹ Ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol, ja' la scorona ti ta alele. Iyac'beic jun aj ta sbats'ic'ob, ja' la sbaston ti ta alele. Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse, iyich'ic ta muc' yilel.

—iToj lelec aba ca'uctic ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale! —xutic.

³⁰ Istubtaic. Isquilbeic ti aje, isjisbeic ta sjol. ³¹ Ti c'alal laj slabanique, isloc'beic ti tsajal c'u'ule, ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe. Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse

(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

³² Ti c'alal iloq'uic ech'el ti solteroetique xchi'uc ti Jesuse, isnupic ta be jun jchi'iltic ta jurioal, Simón sbi. Ti Simone liquem tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Ti solteroetique iyaq'uic ta persa ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse.

³³ Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo' Gólgota sbie. Li Golgotae “Baquel Jol Anima”, xi smelol. ³⁴ Iyac'beic binagre capal xchi'uc c'usi ch'a, pero muc xuch', yu'un iya'i ti ja' spajesobil sc'uxul li lavuxe.

³⁵ Ti solteroetique isjipanic ta cruz ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic ti sc'u'e. Itajinic isq'uelic ti much'u junucal chich' julique. Ja' ic'ot ti yech onox iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: “Ta la xch'acbe sbaic li sc'u' spoq'ue. Ta la xtajinic, ta la sq'uelic ti much'u junucal chich' julique”, xi onox. ³⁶ Ichoti ti solteroetique, ixchabiic ti Jesuse. ³⁷ Isbajbeic jpech tabla ta sjol scruzal ti Jesuse, tey yaloj ti c'usi smul ti imile oe. “Li'i ja' Jesús, yajpasvanejic ta mantal li jurioetique”, xi ts'ibabil.

³⁸ Oy cha'vo' j'elec' co'ol isjipanic ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta sbats'ic'ob, jun ta surto. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. ³⁹ Ti much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic, isjimulan sjolic.

⁴⁰ —Aval ti chalomes li muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib c'ac'ale. Yech'o un pojoquic aba un. Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, yalanquic tal un —xutic.

⁴¹ Ilabanvanic uc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.

⁴² —Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Li stuc une mu xu' scolta sba un. Mi yech ti ja' chispasotic ta mantal vo'otic li j'israelotique, ac'uquic yaluc tal ta ora un yo' jch'untic oe. ⁴³ Iyal ti chcoltaat yu'un ti Rioxe. Ac'uquic coltaatuc ta ora un mi yech ti lec ch-ilee. Yu'un iyal ti ja' Xch'amal ti Rioxe —xut sbaic.

⁴⁴ Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'eleq'ue ti co'ol jipajtic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.

⁴⁵ Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to ora xmal isacub. ⁴⁶ Ta oxib ora xmal ja'o tsots i'avan ti Jesuse:

—Elí, Elí ðlama sabactani? —xi. Ti c'usi iyale, “Cajval, Cajval, ¿c'u yu'un ti acomtsanone?” xi smelol.

⁴⁷ Oy jayvo' ti iya'iique.

—Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.

⁴⁸ Ja'o ibat ta anil jun ti much'u iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta binagre, ixoj ta aj, iyac'be sts'uts' ti Jesuse.

⁴⁹ —Mu xavac'be. Jq'ueltiquic mi chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase —x'utat yu'un ti yantique.

⁵⁰ Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc, ja'o xa iloc' xch'ulel. ⁵¹ Ja'o ijat ta o'lol ti muc'ta poc' sc'alobil li muc'ta temploe. Ijat yalel c'alal yoc. I'ech' tsots niquel. Li muc'tic tone laj voc'uc. ⁵² Ijam muquenaletic, ep icha'cuxiic ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti c'alal ichamique. ⁵³ Iloq'uc ta smuquenalic pero muc x'ochic tal ta ora li' ta yutil Jerusalene. Ja'to i'ochic tal ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse. I'ileic yu'un ep crixchanoetic li' ta Jerusalene.

⁵⁴ Ti capitan solteroe xchi'uc ti yajsolterotaque ti tey ta xchabiic ti Jesuse, ixi'ic tajmec ti c'alal i'ech' ti niquele, xchi'uc ti c'alal iyilic ti c'usitic ic'ote.

—Melel ti ja' xch'amal Rioxe —xut sbaic.

⁵⁵ Tey ep antsetic noxtoc, nom tsq'uelic ti jipil ta cruz ti Jesuse. Ja' li much'utic ixchi'inic ta xanvil ta estado Galilea ti Jesuse, ti ismac'linique. Xchi'inojic tal c'alal ital li' ta estado Judeae. ⁵⁶ Tey capal li María liquem tal ta Magdala, xchi'uc li otro jun María, li sme'ic Jacoboe xchi'uc li Josee. Tey noxtoc sme'ic li scremotiic Zebedeoe, ja' li Jacoboe xchi'uc li Juane.

Ja' li' yaløj ti imuque ti Jesuse
(*Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42*)

⁵⁷⁻⁵⁸ Oy jun jchi'iltic jc'ulej, liquem tal ta jteclum Arimatea, José sbi. Yich'oj ta muc' uc ti Jesuse. C'alal ic' xa'oxe, li Josee ba sc'opon ti Pilatoe, ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse. Ti Pilatoe iyac' permiso. ⁵⁹ Ti Josee isyales ta cruz ti ánima, ispix ta saquil poc'. ⁶⁰ Ba stic' ta ch'ojbil ton, ja' smuquenal ti Josee. Isetetin tal muc'ta setset ton, ismac o comel li ti'ch'ene, ibat. ⁶¹ Li María liquem tal ta Magdalae xchi'uc li otro jun María, tey chotol icomic ta ti'ch'en.

Ja' li' yaløj ti ixchabibeic smuquenal Jesús ti solteroetique

⁶² Svoljeal ox ijchap jbatit ti ta jcuxtuc ta savaroe, itsob sbaic scotol ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique. Ba sc'oponic ti Pilatoe.

⁶³ —Señor Gobernador, jna'ojticotic ti ja' yech iyal c'alal cuxul to'ox ti jlo'lovaneje: “Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal”, xi.

⁶⁴ Alo mantal ti ac'u ba smaquel lec li muquenale, ti ac'u xchabiic oxibuc c'ac'ale. Yu'un yic'al xba sloq'uesic ta ac'ubaltic li yajchanc'optaque, yic'al xalbeic li crixchanoetique ti icha'cuxi xa loq'uel ta smuquenale, yic'al más to ep xch'unic o lo'loel li crixchanoetique —xutic ti Pilatoe.

⁶⁵ —Tey li solteroetique, iq'uic ech'el. Ac'u ba smaquic, ac'u ba xchabiic ti bu c'alal xu'e —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

⁶⁶ Ba smaquic lec li ti'il muquenale. Iyac'beic seyo li tone. Ti c'alal laj smaquique, tey com xchabiic ti solteroetique.

Ja' li' yaløj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse
(*Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10*)

28 ¹ Svoljeal ox ijcuxtuc, c'alal naca to'ox xc'ot ta teq'uel ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, li María liquem tal ta Magdalae xchi'uc li otro jun María, ba sq'uelbeic smuquenal ti Jesuse.

² C'alal mu to'ox chbatique, i'ech' tsots niquel, istac tal jun anjel ti Cajvaltique. Yul setetin loq'uel li smac sti'il ch'ene, ichoti ta sba li tone.

³ Ti anjele oy xjobal chac c'u cha'al chavuc ti xlebluje. Sac tajmec ti sc'u'e. ⁴ Ti c'alal iyilic anjel ti solteroetique ti ta xchabiic li ti' ch'ene, xt'eleletic xa ta xi'el, chamem icomic yilel.

C'alal ic'otic ta ch'en li antsetique, i'albatic la yu'un ti anjele:

⁵ —Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja' chasa'ic ti Jesuse ti icham ta cruze. ⁶ Mu xa bu li'i; icha'cuxi xa chac c'u cha'al layalbeic onoxe. La' q'uelavilic yo' bu istelanic to'oxe. ⁷ Batanic ta ora, ba albeic li yajchanc'optaque ti icha'cuxi xae. Albeic ti ba'yi chbat ta Galileae. Tey chc'ot staic. Ja' no'ox chacalbeic —x'utatic la.

⁸ Li antsetique mu xa la a'ibaj c'usi tsnopic, mi chi'ic, mi jun la yo'onic. Anil tal yalboticoti, vo'oticoti li yajchanc'opoticoti ti Jesuse. ⁹ Ti c'alal italique, isnupic la ta be ti Jesuse.

—¿Bu chabatic? —x'utatic la.

Li antsetique isquejletaic la, ismeybeic la yoc, iyich'ic la ta muc'.

¹⁰ —Mu xaxi'ic. Ba albeic li jchi'iltaque, ja' li much'utic co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox jchi'uctique, ti ac'u baticuc ta Galileae. Tey chc'ot staicon —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi iyalic ti solteroetique ti jchabimuquenale

¹¹ Ti c'alal mu to'ox chulic li antsetique, ja'o iyulic ta jteclum jayvo' solteroetic ti ixchabibeic smuquenale ti Jesuse. Yul yalbeic totil paleetic ti c'usitic iyilique. ¹² Ti totil paleetic istsob sbaic ta ora xchi'uc ti cajmeltsanej'optique. Co'ol isnopic ti c'usi tspaceique. Iyac'beic la ep taq'uin ti solteroetic.

¹³ —Ja' yech xavalic: “Ti c'alal listsacoticoti vayel ta ac'ubale, ti ánimae ay sloq'uesel yu'un li yajchanc'optaque”, chianic me. ¹⁴ Ti mi iya'i li covierno, tey chba jmeltsanticoti ac'oplalic yo' mu xasmilic oe —xutic la ti solteroetic.

¹⁵ Ti solteroetic ixch'amic la ti taq'uine, ja' yech iyalic chac c'u cha'al i'albatique. Scotol li jchi'iltactic ta jurioale ja' yech chalic c'al tana ti muc xcha'cuxi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo' yajchanc'o

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Vo'oticoti li buluchvo' yajchanc'opoticoti ti Jesuse, libatoticoti ta Galileae. Tey lic'ototicoti ta vits yo' bu yalojboticoti onox ti Jesuse. ¹⁷ Ti c'alal iqulticoti ti Jesuse, ijquejletaticoti. Pero oy cha'vo' oxvo' ti muc xch'unic ti ja' ti Jesuse.

¹⁸ —Vo-on li'ac'bat jcuentain vinajel balamil. ¹⁹ Yech'o un batanic ta sjunlej balamil, ba albeic crixchanoetic ti c'usi lalcalbeique. Ac'bo yich'ic vo' ta scuenta ti Jtote, ta jcuenta vo'on li Ch'amalilone, ta scuenta ti Ch'ul Espiritue. Ja' seña ti chiyich'ic ta muq'ue. ²⁰ Chanubtasic chac c'u cha'al lajchanubtasique yo' xch'unic o uc ti c'usitic lalcalbeique. Na'ic me ti li' jchi'inojoxuc o ti c'u sjalil mu to'ox bu chlaj li balamile —xiyutoticoti ti Jesuse.